

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 lei.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază

Serbătorirea unui erou:

Alexandru Ion Cuza.

— Din prilejul desvâlțării statulei lui Cuza,
în Iași. —

de Dr. Horia Petra-Petrescu.

În timp ce se vor tipări rândurile acesteia se va petrece în capitala Moldovei un act de o deosebită importanță pentru întreg neamul românesc: va cădea pânza albă de pe statuia ridicată fostului domnitor Alexandru Ioan Cuza, între uralele unei mulțimi recunoscătoare. Momentul acesta este atât de însemnat, încât orice minte românească va trebui să mediteze în zilele viitoare asupra faptelor românului mare, idealist înflăcărat, care a fost gata să-și sacrifice tot spre binele țării sale.

Bucuria noastră este cu atât mai mare, cu cât și capul încoronat al României de astăzi, M. Sa Regele Carol, pășește în șirul întâi, în cortegiul festiv, pe dinaintea statuiei, făcând prin gestul acesta plin de cuminenție să sece pentru totdeauna Milcovul relei-credinți, că actualul Domnitor n'ar preamări din toată inima memoria antecesorului său. De-acum nu mai este nici un Milcov, care să-l despartă, după cum nu mai este graniță despărțitoare răulețul Milcov, de pe la Focșani, amintit în adresa adunării din Iași către adunarea electivă a Munteniei, drept graniță între Muntenia și Moldova.

Kogălniceanu, cetind adresa aceasta, în ziua de 28 Ianuarie 1859, în adunarea electivă a Moldovei, ajungând la pasagiul de mai la vale, a fost aplaudat furtunos:

„Așa dar, fraților, dispară dintre noi toată forma, toată deosebirea din afară! Chiar urmele Milcovului contenească de a mai exista în limbajul românesc! D-zeu ne-a făcut un singur și acelaș popor. Acuma-a sosit timpul că să și lucrăm ca un singur și acelaș popor! La Focșani, la Focșani dar, și acolo împreună cu binecuvântarea Domnului părinților noștri, să serbăm marea serbătoare „Invierea României!”

În Cuza-Vodă se sărbătorește azi eroul, care a știut să-și calce pe inimă, să asculte de glasul de chemare al unui neam întreg și să plece în exiliu la glasul acelui neam, căci ura din adâncul sufletului rolul unui Coriolan.

Dacă e adevărat că este mai mare acela care se stăpânește pe sine, decât un beliduce, care a învins o cetate — Cuza-Vodă a fost mai mare decât beliducele. El a învins zeci de cetăți din sufletul său, glasure de sirene, cari se înmlădiau și-l cheamau cu foc, sirene, cărora dânsul nu le dea ascultare, deși mulți alții le-au îndrăgit, căci ele se numeau Trândăvia, Disprețul față de supuși, Inima de piatră, Luxul, Egoismul. Era atât de pătruns de adevăr că numai un domnitor, care corespunde chemării sale are dreptul să poarte sceptru și coroană, încât, îndată ce s'a convins că sfetnicii, la cari ținea, sunt de altă părere și îi întind condeii să-și subscrie actul de abdicare, n'a pregetat un moment să se retragă.

Neckarul din Heidelberg ne-ar putea povesti despre ceasurile potrecute de Cuza-Vodă la țarmul lui, în surghiun benevol,

și ne-ar putea reda gândurile lui răslețe, nobile și mari, chiar și în surghiun.

N'ar fi putut să se revolte de neisbânda gândurilor sale curate, el care a unit Moldova și Muntenia, el care a pus împrietărirea țărănilor la cale, el care a secularizat — spre binele țării — averile mănăstirești, el care s'a luptat în străinătate și în țară, cu străinii și cu compatrioții săi, ca să-și ducă în îndeplinire, aducând foloase reale, planurile referitoare la administrație, la armată, la lucrările publice, în instrucție etc.? Ce luptă disgrațioasă, pătimășe, frivolă ar fi dus altul! El însă, convins că este spre binele țării sale să se retragă, și-a tras consecvențele. Permisivitatea dată marilor puteri la suirea pe tron de a fi gata să se întoarcă în viața privată, îndată ce țara va yrea aceasta, a ținut-o, s'a supus dorinței țării sale, după ce a muncit cum a putut mai bine spre ameliorarea stărilor culturale, economice și politice.

Conștiința îi era liniștită. Corespondența lui, în care au căutat dușmanii săi lucruri compromițătoare, trădătoare de neam, n'a dat la iveală decât numai cutele sufletului celui mai candid, a unuia din cei mai mari idealisti ai noștri.

Că n'a adunat bani, că a murit sărac? Dar ce va să zică banul pentru un om, care știe să prețuiască bogățiile sufletești mai mult decât banii? Și cu ce bănet poți cumpăra o declarație ca aceea a lui C. A. Rosetti, a celui Rosetti, care subscriesese mesagiul ca ministru, împotriva lui Cuza: „Cuza Vodă a fost bun român!”?

Cu câți munți de aur ești în stare să

Barzini

De dr. C. Pavel.

Și cu călătoriile trebuie să ai noroc. — Uneori bați lumea întreagă; străbați șesuri, văi, înălțimi împădurite, locuri istorice și pitorești. Vezi ziduri, turnuri, muzee, galerii, dar ferit-a sfântul, să întâlnești tipenie de om mai răsărit, fie din domeniul științelor și al artelor fie din cel al politicii. — Și apoi după zile și săptămâni de alergare dintrun oraș într'altul, te reîntorci acasă cu geanta plină de ziare albumuri, ghiduri și... ilustrate. Incolo cu ochii plini, dar cu mâna goală.

Altădată abia părăsești țara și ajungi la cea dintâi gară unde ți-se anunță plecarea într'altă limbă, iată că și dai de celebritate. Ce fiori te trec văzând câte-un om care o fi având oarecare rost mai hotărâtor în viața ce se scurge în jurul nostru. Cum e atunci, te apucă un fel de neliniște, cum să te apropii de dânsul, cum să-i iai un interviu, cum să străbați în atmosfera aceea de gândire a vieții moderne, ce se desprinde din felul de-a vedea al unei individualități, nu de toate zilele.

Una dintre călătoriile mele cele mai reușite — fără îndoială — e aceea, în care mi-s'a întâmplat să-i fac cunoștință dlui Luigi Barzini.

Nu știu, încât lumea românească are cunoștință despre Luigi Barzini, tin însă să permit

și cu acest prilej, una-alta despre cecece a fost și ce-i astăzi Barzini.

Și-a început cariera — dacă și asta se poate numi carieră — n'are diploma — ca reporter la ziarul mondial, *Corriere della Sera* din Milano.

Ani de-arîndul a fost și el, cecece-i fiecare reporter get-bet, măscărici și sfredeluș în toate mișcărilor sociale și politice dintr'o țară. Plouă-ningă, fie ghiț ori zăduf, întunece-se soarele cutremure-se pământul, în pace și în resmiriță, el informează. Și ne informează de cele mai multe-ori despre cecece și noi am văzut și vedem.

Ce vrea să însemne această notă psihologică a omului din zilele noastre? E la mijloc un fel de împătimită de curiozități ori lipsă de încredere în simțurile sale, că-i place să cetească lucruri și accidente ce s'au petrecut sub ochii lui.

Ahtiat le soarbe... Și el a fost față.

Pe semne are mai multă încredere în ochii reporterului decât în ai săi, — ori trăind în vremea asigurărilor, ținem să ne asigurăm și văzul și auzul dupăce ne-am asigurat picioarele și mâinile... de când cu nefericirile... invențiilor moderne.

Acestei trăsături psihologice din viața scursă la repezială a zilelor noastre este de-a se atribui, cum informațiile prind a deveni gen literar și un prețios factor al presei moderne.

În presa de azi, reporterii sunt cași gonacii, cari cu sgomotul lor trezesc și urmăresc din desfășurările și jgheburile pădurilor, din dede-

supturile societății fiarele — crimele, raritățile — senzațiile și le mână în calea vânătorilor, — sub aparatul de vivisecțiune a diagnosticianilor.

Ce privește niziunța de a ridica nivelul informațiilor — flori de o zi — mezelicuri picante în culina gazetăriei — Barzini are merite neperitoare și apreciate de toată lumea.

Stăpân pe o limbă cu revărsări poetice, mâna condeii pe cele mai rafinate și mai sugestive cărări ale stilului — *Sborul lui Chavez*.

Tot ce vede și aude apercipiază la moment găsind cu multă înlesnire sunetul de intuițiune. Știe ce trebuie să se dea la gazetă și ce nu trebuie.

De-am ști și noi!

Tăcerea e de aur, când ai ce tăcea.

Pe lângă aceste calități, Barzini se mai impune printr'o fire neastâmpărată, curaj, invențiositate și o mare prezență de spirit.

Prezentat, după o introducere cam sfilcioasă din partea mea, îi cer voie să-l întreb, cum de-a rășbit să ajungă din reporter la poziția de astăzi.

— Au învins Iaponezii... apoi și eu am învins...

— Bine — maestre — ce credeți, — că o să înțeleg eu asta?

— Știi când cu lupta dela râul Jaulu din Mandjuria. Eram o seamă de reporteri pe câmpul de război. Începutul glorioaselor biruințe ale Iaponezilor s'a făcut aci lângă apa aceasta. Toate semnele prevestiau învingerea micilor eroi. Eu unul n'am așteptat sfârșitul, ci în taină am rețezat-o

plătești faptul, că acela, care te-a hulit, recunoaște, irelevant dacă o face cât timp ești în viață sau când ești mort, că ai fost om întreg, și își ispășește astfel greșala săvârșită?

Mic să fii de suflet, să nu te cutremuri în fața unei personalități ca aceea a lui Cuza-Vodă!...

...Și acum stă în fața noastră, în piața Unirii —, unde s'a jucat odinioară hora noastră a Unirii — pe pedestalul de marmoră. Cel alungat privește tuturora în față, căci n'are de ce să rosească. Negriș Kogălniceanu, Crețulescu și Florescu îl întovărășesc, foștii lui sfetnici, cu cari a dus în îndeplinire o bună parte din planurile mărețe.

Urmașii sfetnicilor acestora își descoper capetele și adastă în fața monumentului, smulgându-se pentru o clipă din luptele politice militante. Dacă vor pricepe însemnătatea monetului — și să o credem cu toată tăria — au să privească acești sfetnici la fețele țăranilor români, cari vor fi de față la serbări. Fețele acestea le vor spune mult, căci vor fi un comentariu al muncii îndeplinite de Cuza. Spre dânsii vor trebui sfetnicii de astăzi ai regatului liber, sfetnicii M. S. Regelui Carol, să se îndrepte tot cu mai mare și mai sfântă dragoste, dacă vor vrea să fie urmași vrednici ai sfetnicilor Domnitorului Cuza, cel surghiunit pentru dragostea sa față de țărani.

Iar Kogălniceanu, cu dreapta la inimă și cu stânga îndreptată înainte, elocvent, (după cum ni-l arată sculptorul Romanelli în statuie) par'că rostește de pe pedestal discursul în numele adunării, după depunerea jurământului lui Cuza-Vodă:

„O Doamne, mare și frumoasă! Ți este misia. Constituția.. ne însemnează o epocă nouă, și Măria Ta ești chemat să o deschizi. Fii dar omul epocii: fă ca legea să înlocuiască arbitrarul; fă ca legea să fie tare; iar Tu, măria Ta, ca Domn, fii bun, fii blând; fii bun mai ales pentru aceia,

pentru cari mai toți Domnii trecuți au fost nepăsători sau răi. Nu uita că dacă 50 de deputați Te-am ales Domn, însă ai să domnești peste două milioane de oameni! Fă dar ca domnia Ta să fie cu totul de pace și de dreptate; împacă patimile și urile dintre noi; și reintrodu în mijlocul nostru strămoșeasca frăție. Fii simplu, Măria Ta, fii bun, fii Domn cetățean; urechia Ta fie pururea deschisă la adevăr și închisă la minciună și lingușire...

N'ar trebui să rostim cuvintele astea mai ales sufletelor noastre?

Cuvinte de aur, la cari vor suride mulți și vor spune: „himere din lumea basmelor!” Și totuși: numai în tendința spre aceste înfăptuiri poate un neam să înainteze pe cărare adevărată.

Cuza Vodă este un exemplu elocvent. De aceea memoria lui binecuvântată fie în veci de veci! Osemintele lui, din cavoul dela Ruginoasă sunt sfinte pentru noi, căci sunt osemintele unui om, și ale unui român adevărat. Pentru noi toți, fără deosebire de granițe, căci a fi român însemnează că inima-ți bate cu toți frații tăi, ori și unde s'ar afla ei.

Absolutismul în Croația. Din Agram se anunță: Ziarul „Narodne Novine” publică un ordin al comisarului regesc, conform căruia se va sistematiza un comitet permanent pentru pregătirea și elaborarea proiectelor de legi. Membrii în comitet sunt șefii celor trei secții ale guvernului provincial, consilierii banului, procurorul general și șeful serviciului statistic. Ceilalți membri vor fi numiți de către banul pentru un ciclu de șase ani. Numărul membrilor numiți e de 30, banul are însă latitudinea să treacă și peste acest număr. Ședințele comitetului vor fi prezidate ori de banul ori de locțiitorul lui. Comitetul poate să consulte în fiecare caz, după necesitate, părerile experților, ale jurisperșilor. Budgetul comitetului va fi suportat de visteria provincială. Acest comitet ar fi merit deci să înlocuiască șabonul.

Evenimentele din Ungaria și presa din România. — „L'Independance roumaine” organ francez al partidului liberal din România, co-

la fugă spre orașul cu serviciu poștal și am dat eu, cel dintâi, cea dintâi veste în lume despre învingerea Iaponezilor, ziarului meu, *Corriere della Sera*. Imediat, după această veste, ce a alarmat lumea întregă, am telegrafiat ziarului toți psalmii lui David. Cheltuiala a făcut aproape 24.000 mii de lire. Redacția m'a înțeles. În chipul acesta nu numai Iaponezii, ci și eu am învins. — Și anume: când peste câteva ciasuri se ivesc informații dela ziarele mondiale, germane, franceze, engleze și americane, mașinile erau deja ocupate de mine. Dreptee celelalte organe mondiale au dat vestea cu o zi în urma ziarului italian, *Corriere della Sera*.

Apucătura aceasta a însemnat pentru *Corriere* într'o singură zi un profit de aproape trei milioane de lire. Plătiau agențiile Havas, Reuter, Stefani. Se înțelege, ciuda le-a ramas gratis.

Astăzi *Corriere della Sera* are două ediții, de dimineața și seara într'un tiraj de opt milioane și jumătate. După *Times* e al doilea ziar în toată lumea.

— Și cum stați cu cheltuielile?

— De-atunci de cheltuială nu mai e vorbă. Vezi acum plec în *Persia*. Am la mine cât îmi trebuie de drum, încolo alte parale nu port. Ziarul meu prin banca italiană mi-a deschis toate băncile din capitale. Prezent cheltuielile institutelor respective și încolo... treaba lor.

— Ce credeți — maestre — despre războiul d-voastră cu Turcii; cum este de a se înțelege înținta Italiei în încăierarea aceasta?

— Noi de mult ne pregătim la pasul acesta. Lupta noastră e lupta istoriei. Pământul acela a fost și trebuie să fie pământul nostru. Pentru războiul acesta, proiectat pe cincisprezece ani noi suntem aranjați la fel. Luarea în stăpânire a Tripolitaniei pentru noi e *Conditio sine qua non*. Suntem gata la ori și ce jertfe. Am fost în deplină cunoștință, că lucrul nu va merge așa ușor, cum — pe semne — aștepta lumea dela noi. Teritoriul e mare, face de patru ori cât monarhia Austro-Ungară.

— Grazie tante!

Suntem la München. Din vorbă în vorbă vremea trece de-abinele. D. Barzini continuă calea prin Rosenheim, Salzburg, Wien și tăind Ungaria trece în Balcan și de-acolo mai departe, iar eu felicitându-l și dorindu-i bon viaggio, adânc mulțumit, mă dau aci jos, să vizitez câteva zile, expoziția de astimp dela Glaspalait.

Părerile celor mai mulți oameni nu se întemeiază pe argumente, ci pe uri, pe simpatii ori speranțe.

Intoleranța părerilor e mai tare decât toleranța, fiindcă cea dintâi este de origină afectativă iar a doua de origină rațională.

Gustave Le Bon.

mentând evenimentele din Ungaria face următoarele aprecieri adevărate intențiilor ale factorilor în luptă:

„Ar fi înșelat cine ar crede că veritabila cauză a ciocnirilor stă în proiectele militare.

Fracțiunile opoziției nu s'ar fi lăsat mult timp rugate pentru a expedia stante pede aceste proiecte dacă guvernul s'ar fi angajat să pue în lucrare o reformă care să fi convenit lui Justh și lui Kossuth. Adevăratul măr de discordie este dorința partidelor de a-și asigura o preponderență printr'o reformă electorală care să le convie intereselor lor particulare.

Privind lucrurile sub raportul chemării la viață a maselor laborioase, ziarul bucureștean spune mai departe cu drept cuvânt următoarele:

Opinia imparțială va răspunde că în această privință toți trebuie puși în același sac.

In serviciul cauzei naționale.

De Mircea Russu-Șirianu.

București, 5 Iunie n.

Serbările sindicatului ziaristilor din București, cari au avut loc zilele trecute în parcul Carol, însemnează fără îndoială o nouă epocă în viața gazetarilor români. Parcul Carol, unde înainte de expoziție se găseau bălți și loc de pășune, a devenit un loc istoric. De acest frumos petic se leagă amintirea primilor pași făcuți de neamul nostru spre unitatea culturală.

Cât s'a vorbit, cât s'a scris, mai cu seamă, despre această unitate fără ca în mod efectiv să se fi făcut mare treabă pentru ea să nu mai rămână o frază ci să devină o realitate.

Înțelegem bine că există o asemenea unitate de cultură, mai mult sau mai puțin complectă, în straturile de sus ale societății noastre ca, spre exemplu, în sânul scriitorilor noștri. Astăzi nu mai vezi deosebirea că e „de dincolo” sau „de aici” în scrierile d-lor Coșbuc, Gorun sau Iosif, sau în scrierile d-lor Sadoveanu, Agârbiceanu și Vlahuță. Literatura noastră a devenit una, s'a contopit într'un singur întreg.

Recunoaștem că acesta a fost un pas foarte însemnat înspre unitatea culturii naționale. Dar el trebuie să fie urmat de alții cari s'o consolideze mai mult, s'o pună pe temelii mult mai largi și mai puternice. Nu este destul ca numai cei din fruntea neamului să aibă o singură cultură românească, ci unitatea culturală și sufletească trebuie să triumfeze în toate straturile neamului nostru, trebuie să prinză rădăcini adânci în popor.

Când sufletul românesc, mentalitatea românească și toate manifestățiunile culturale noastre speciale românești vor fi aceleași dela Nistru pân' la Tisa, opera de închegare a neamului nostru va fi mult mai ușoară.

Să vedem ce s'a făcut pentru propășirea acestei opere pe care de obște o numim cauza națională.

Expoziția națională a fost un prilej minunat de a întruni în capitala României libere și a culturii românești fii neamului din toate unghiurile pământului locuit de noi. Efectele vizitei românilor de sub ocărmuirea străină la expoziția din 1906 au fost din cele mai bune, căci fiecare român de peste hotare, care a putut să vadă cu ochii progresele fraților săi liberi, a dus cu sine, în colțurile cele mai îndepărtate ale românismului amintirea neștearsă a celor

văzute, cari s'au prefăcut într'un exemplu, un simbol, un ideal.

Am auzit, la expoziție, discursuri înflăcărâte prin cari frați liberi și neliberi își promiteau solemn de a se mai vedea, de a renoi legăturile de frăție încheiate cu prilejul expoziției. Au trecut însă mai mulți ani de zile fără ca să se facă nimic.

Toamna trecută Liga pentru unitatea culturală a organizat, tot în parcul Carol, unde a fost expoziția, serbări mari la cari au participat români din aproape toate provinciile românești. Este adevărat că scopul direct al Ligei era material: strângerea fondului pentru a construi un local propriu. Dar efectul indirect al serbărilor a fost un nou pas spre unitatea culturală.

Tot așa s'a întâmplat, zilele trecute, cu serbările Sindicatului ziaristilor din București. D. Ion Procopiu, președintele sindicatului și fruntaș în partidul liberal, a arătat că serbările au avut pe lângă înaltul scop național și scopul material de a contribui la fondul pentru ridicarea palatului presei. Dar foarte bine a spus d. Procopiu că aceste serbări au câștigat o importanță deosebită prin faptul că au participat la ele un număr de ziaristi români din Ungaria și Bucovina.

Nu s'a putut ține, deocamdată, un congres al ziaristilor români de pretutindeni. Se va face însă și aceasta. D. Voicu Nițescu în numele presei de peste munți a cerut ziaristilor din România liberă să organizeze un asemenea congres și propunerea sa a fost primită cu o însuflețire nemărginită. Toți gazetarii români sunt convinși că este o datorie a lor a face aceasta, că vor servi în acest chip cauza națională.

Este un eveniment cu deosebire important acesta petrecut la București. Dacă ziaristii români de pretutindeni vor veni în contact mai des unii cu alții și vor găsi norme pentru o acțiune culturală-națională comună se va face un progres imens pe tărâmul luptei pentru unitatea sufletească, unitatea de tendințe culturale comune a întregului neam.

Fără să exagerăm importanța presei trebuie să-i dăm locul de frunte ce i-se cuvine. Rolul ei este covârșitor mai cu seamă la noi, care suntem un neam asuprit unde curajul și sentimentul de jertfă, de eroism trebuie să fie în fiecare moment. Presa este cel mai puternic mijloc de agitație și timpurile grele în cari trăim reclamă o agitație națională intensivă, — dacă nu voim să lăncezim, să perim.

Dorim ca după entuziasmul pentru unitatea culturală ce s'a manifestat la București în zilele de 2 și 3 Iunie st. nou să urmeze o muncă roditoare în această direcțiune. Ziaristii noștri sunt chemați să scrie o pagină frumoasă în istoria tendințelor spre unitate a neamului românesc.

Dela Academia Română

„Dacia preistorică”, comunicarea d-lui dr. C. Istrati.

Miercuri după amiazi, Academia Română a ținut ședință publică sub presidenția d-lui Iacob Negruzzi.

Înainte de comunicare d. I. Negruzzi salută, în numele Academiei Române pe d. Pompiliu Eliad, ca membru corespondent, zicând că această alegere nu este o răsplătă pentru munca trecută a d-lui Pompiliu Eliad, ci un imbold pentru operele viitoare.

D. Pompiliu Eliad mulțumește de cinstea ce i-s'a făcut de a fi ales membru al Academiei. Mai departe d-sa zice că dacă de aci înainte nu va reuși să facă ceva de seamă, vina va fi a d-sale, iar dacă va face opere mari românești, aceasta se va datoră, în primul rând, Academiei Române, care prin faptul că l'a ales membru, i-a dat un mare îndemn la muncă.

Continuând cu opera lui N. Densușianu, d. profesor dr. C. Istrati, vorbește despre lucrarea „Dacia preistorică”.

Conferențiarul zice că această operă a lui N. Densușianu este una din operele cele mai de seamă din câte s'au scris la noi. Autorul acestei monumentale serii, dovedește, că un mare număr de documente, că în perioada neolitică a existat — mai sus de Carpați — și până la Dunăre, marele imperiu al pelasgilor. Întreaga mitologie așa zisă elenică s'a născut în Dacia. Pelasgii vorbeau limba porto-latină. Erau două ramuri, dintre cari una s'a scoborât mai jos de Dunăre, dând naștere marilor cetăți ale Troiei, Micenei și Delas.

N. Densușianu argumentează totul cu dovezi hotărâtoare. Lucrarea are 1152 pagini și începe cu epoca cuaternară, epocă ce formează leagănul civilizației anti-elinice. În volum se studiază o serie de mai multe mii de ani trăiți de un popor, care a fost puternic pretutindeni: Europa, Asia apuseană și nordul Africei. Mai departe autorul descrie primele instrumente din epoca de piatră cioplită. Pelasgii erau popoarele de două rase deosebite: una inferioară și ea fizic și ea intelectuală; iar cealaltă cu un început de cultură și civilizație. Povestea lor se încheie odată cu epoca cuaternară. Invasia neolitică a distrus cu desăvârșire imperiul pelasgilor aducând în Dacia industria neolitică.

Se mai descriu în lucrare, monumentele preistorice ale Daciei; mormintele vechi. Din ea se vede că Apollo nu este nici de origine elenică și nici egipteană, ci de origine pelasgică. Templul acestui zeu era în insula „Lenca” adică „Insula Șerpilor” de astăzi din marea-Neagră. Cultul acestui zeu a fost aci și înainte și după războiul troian. Mai târziu vine peste acest popor Osiris, un mare cucuritor egiptean, care a fost slăvit mai târziu ca zeu, chir în Dacia. Tot aci mai erau ca divinități, Zamolxis, adică „Zeul-moș”, Dochius „Dochia” și Prometeu, care era geniul suprom al lumii pelasgice. Caucazul legendar al Scitiei nu este decât Carpatul de astăzi. Organizatorii celor dintâi mistere religioase au fost pelasgii. Tot p'atunci a trăit și zeul Hercule Iorgovan, care nu este un zeu roman, ci pelasgic, zeu care și-a găsit sfârșitul în apele Cernei, care se numea p'atunci Kerna. Urmele de lângă Turnul-Severin ale nunților „Moșul” și „Baba” nu sunt decât armele zeului Zamolxis.

Conferențiarul analizează volumul capitol cu capitol, arătând că totul este o lucrare de seamă. La sfârșit d-sa propune ca membrii Academiei să facă, în corpore, un perelinagiu la mormântul lui Densușianu sau ca Academia să depună o coroană.

Principele Carol la Academia Română. Principele Carol însoțit de d. G. Adamescu, profesor de limba română și de profesorul său particular, a cercetat Miercuri dimineața la Academie, colecția de manuscrise. Prințul s'a interesat mult de

manuscrisele românești din veacul al 17-lea. A semnat chiar în registrul Academiei, aceste cuvinte: Cărțile românești din veacul al 17-lea. Carol”.

Principele a mai vizitat Academia și în dimineața zilei de 9 Maiu, când a cercetat manuscrisele românești din veacul al 15-lea și al 16-lea, fiindcă se interesează mult de trecutul istoric al României, urmând documentele secol de secol.

Politica în Bucovina

Preoți, învățători și țărani. — Răspuns la întrebări fără răspuns. — Anarchie.

Suceava, 4 Iunie 1912

Celebrele „legi” ale bărbaților noștri de stat până azi urmări deosebite n'au avut: flăcăii își sparg capetele în cârșme ca și până acuma, rutenii sunt chiar mai puternici în dietă și cămătăritul jidanilor n'a scăzut, — probabil că țara noastră e încă prea barbară pentru niște legi atât de moderne. Însă pentru pace politicienii noștri au secerat succese colosale în alte părți: nivelul înalt al presei române din Bucovina li-se datorește numai lor, mersul excelent al institutelor noastre financiare și numele bun de care se bucură în străinătate li-se datorește numai lor și îmbogățirea limbii române cu câte-va epitete noi li-se datorește numai lor. N'am cuvinte să preamăresc și să înșir aici toate faptele mari ale ilustrilor noștri politicieni, însă aceste ar fi cele mai însemnate.

Știa Hormuzachi cum s'ar conduce un ziar? Nici vorbă! Abia în deceniul întâi al veacului al XX-lea s'au ivit câțiva ziaristi într'adevăr mari în Bucovina! Știau înaintașii noștri cum se conduce o bancă? Da de unde! Abia anul trecut am învățat-o printr'o tristă experiență, — se zice de altminterea că și criza centralei a existat numai în fantazia unor bârbitori! Azi însă nu voim să vorbim despre bărbații noștri politici, ci despre raporturile între conducătorii firești ai poporului și săteni. Se știe că preotul, învățătorul și... jidanul sunt cei mai însemnați factori în viața satelor noastre. A fost însă o vreme, care îmi pare că încă n'a trecut, când învățătorul era „liberal”, preotul „conservator” și astfel și cutare sătean, care-și muncește ogorul, ajuns în vârtejul politice adopta la sfatul unuia sau altuia ideii „liberale” sau „conservatoare”.

Și a început astfel o luptă între cele două „curente de idei” — pe viață și pe moarte. Aceasta durează de zece ani și abia în zilele noastre se pare că se dă o luptă decisivă. Ciomegele se încrucișează, de sar scânteii; epitete nouă ca „topârlan, prașcău” se pun în circulație alături de cele vechi, — până azi însă nu știu ce să crezi: deschizi o foaie, dai de un „topârlan”, deschizi cealaltă dai de o „canalie”, — care e mai tare? Noi ne-am decide pentru cea din urmă, cuvântul acesta spune multe: citiți rar cu chibzuială și opriți-vă puțin la fiecare silabă: „Ca-na-li-e!” Nu e

NEUMANN M.

croitor pentru haine de bărbați
furnizor al curții imp. și reg.

Magazin de haine pentru bărbați,
:: pentru copii și pentru femei ::

ARAD

Mărfuri excelente.

Despărțământ special pentru comenzi după măsură.

ceva grozav? Inșă e rău, că printr'o folosire prea deasă a ajuns acuma banul și nu mai are efectul dorit, propunem deci să se scoată din uz. A cui va fi învingerea, puțin ne pasă, însă să ne ierte bărbații noștri de stat, dacă le vom pune o întrebare: „Pentru ce au fost toate acestea?” Suntem ca copiii, curioși și cu întrebarea noastră naivă, care poate ajunge însă și incomodă, dacă am stărui asupra ei, i-am încurca poate pe mulți „țopârlani” politici din Bucovina, cari astăzi se resfață încă în voie. Nu vom să credem — Doamne ferește — că era vre-un interes material sau vre-o ambițiune personală, — noi știm că bărbații politici din Bucovina, conducători „firești” ai poporului, au făcut toate din pur idealism, ca să scape poporul din mâinile unor oameni răi, însă totuși suntem cam nedumșiți.

Credem cu tărie că scopul ar fi fost cel mai ideal și curat, dar întrebăm: „Care a fost scopul?” Pentru ce zece ani întruna au fost batjocoriți oamenii cinstiți, în rînd cu ceice o meritau, pentru ce zece ani de-arîndul am citit numai „gogomării” și „potlogării”, pentru ce au fost desbinăți preoții și învățătorii, pentru ce a fost desbinată și țărănimea în tabere contrare, cari adese au ajuns să se dedea chiar la părușeli? Pentru ce? Noi, privitorii, nu știm. Și probabil că nu știu, sau nu voiesc să știe, nici iluștrii noștri bărbați de stat. Inșă de viza lor pare a fi asta: „Să trăiască nația, și noi în spatele ei!” Nu știm, poate ne înșelăm, însă în cei zece ani din urmă n'am citit un articol în vre-un ziar de partid din Bucovina, că iată, ei voiesc să ridice poporul, că dorese numai fericirea neamului, numai binele și înălțarea lui! Pentru pace însă am făcut cunoștință cu toți „măgarii”, „gogomării” și „țopârlanii” Bucovinei. Cunoștinți foarte prețioase, nu-i vorbă, însă cam neplăcute! Dar să fim drepți! Am mai făcut cunoștință cu un rînd de oameni, cu „desrobitorii țărănimii de sub jugul popesc-ciocoiesc-propinatoresc-fanariot...”, cu „bărbații geniali și iluștri”, ce ni-l-a dăruit Dumnezeu, și cu alți oameni buni ca pânea caldă. Aceștia din urmă sunt lumina, cei dintâi sunt întunecul — însă și aici ea peste tot locul, au biruit legile naturii.

Pentru ce? Sunt sigur că întrebându-l pe ori-care dintre bărbații politici din Bucovina nu-mi va putea da un răspuns. Și-i va fi rușine să spuie adevărul — căci epoca prin care trecem și care sperăm că e acuma pe sfârșite, a fost și e cea mai rușinoasă din istoria tuturor românilor. Sunt sigur, că pe vremea fanariotilor în Moldova domina o mai mare moralitate, ca acum în acest petec de pământ înstrăinat. S'a strâns par'că tot ce are lumea mai rău în Moldova, unde odihnesc oasele lui Vodă, — vodă al trecutului și vodă al viitorului! Se poate însă că trebuia să trecem printr'o astfel de epocă tristă de tranziție, e însă cert, că polițianii noștri și-au dat cea mai mare si-

lință s'o facă mai immorală și mai coruptă! Trăiesc — sperăm că în curînd vom putea zice au trăit — în epoca aceasta candidați, cari în vederea alegerilor, făceau cu alegătorii contracte în toată regula cu timbru și iscălituri, în cari le făgăduiau pășuni din fondul religios sau alte de aceste — promisiuni, cari rămâneau de obicei neîmplinite fiind imposibile, trăiesc „stâlpi” a căror singură temelie e neștiința masselor și imoralitatea tovarășilor de „afaceri”, trăiesc fruntași, cari ne vorbesc de demnitate, însă îi scriu unui funcționăraș dela guvern: „Ich melde ergebenst — Anunț cu supunere!”

Să nu ne mirăm deci că între astfel de împrejurări s'au întâmplat atâtea crize. Puteau oare oamenii aceștia să facă altceva? Cine-i cunoaște, de bunăseamă că va zice — nu. Dacă ar fi rămas cel puțin ei între ei li-s'ar putea ierta, — însă ei au amăgit și desbinat pe sătenii alegători, cari în fața acestei priveliști încep să-și peardă credințele și tradițiunile! Inșă acum conștiința națională, conștiința morală a neamului nostru trebuie să-și rostească judecata. Și pe o parte și pe alta s'a dovedit, că sunt oameni încurcați în afaceri necurate și aceștia trebuie să părăsească terenul. Fariseii și schimbătorii de bani trebuie dați afară din templu! Zece ani și-au bătut joc de neamul, din care se trag — însă acuma ne-am săturat, vine ceasul să le zicem: „Destul”. Acei cari vor avea încă puterea să se desbare de patimile și păcatele trecutului vor putea rămâne, ceilalți însă vor trebui să ne părăsească, ne pare foarte rău, însă... n'avem ce face! *Se apropie ceasul!*

Și vom vedea dacă furtuna va avea cel puțin o urmare bună: de a curăți atmosfera! Și buna învoire și pacea se vor restabili. O luptă de idei e totdeauna fecundă, însă o luptă de interese și de ambiții, cum e cazul la noi, nu ne poate duce decât la un alt dezastru — mult mai mare decât cel economic din anul trecut! Și când armonia sufletelor va fi deplină, abia atunci va începe lupta adevărată, căci un război mai avem de purtat. Iar preoții cu cuvântul, învățătorii cu pilda și țărani cu fapta vor munci cu toții cu gândul la binele neamului, numai spre binele neamului. Căci orice s'ar zice, munca acestor trei factori este și va rămâne pururi: *temelia poporului nostru.* I. T. Lais.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI
Oradea-mare — NAGYVÁRAD
Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Votul universal în Italia

Roma, Iunie 1912.

Fără șgomot, după o discuție scurtă și măsurată, Camera italiană a votat zilele acestea marea reformă a votului universal, pentru obținerea cărcia în multe țări s'au dat lungi și crîncene bătălii sociale, iar în unele aceste bătălii sunt în toiul lor. Reforma, care a fost propusă de însuși guvernul dlui Giolitti, a fost aprobată de toate partidele burgheze și chiar de conservatorii de sub șefia baronului Sonnino. În urma noii legi electorale, numărul alegătorilor politici ai Italiei se va ridica dela 3 milioane, câți sunt astăzi, la mai bine de 8 milioane, dintre cari 2 milioane analfabeți.

Deputatul Bertolini, raportorul legii, a arătat într'un lung și documentat exemplu motivele ce au îndemnat guvernul să propună reforma electorală. În primul rînd vine principiul liberal, care stăpânește tot mai mult conștiința vremii noastre că la conducerea statului trebuie chemate toate energiile sociale. Fiecare categorie socială e depozitara unei porțiuni de adevăr, de rațiune și de interese, iar într'un stat bine cărmuit toate categoriile trebuie să aibă puțința de a-și spunc cuvântul lor. Apoi, e mult mai bine să lași masselor populare o cale legală de a-și exprima voința lor, decât să le silești, în lipsa acestei căi, să recurgă la mijloace violente și revoluționare. În sfârșit, chemarea masselor la viața publică e cel mai bun mijloc pentru educarea lor socială. Cetățeanul, care stă departe de trebile publice se desinteresează cumplit de problemele vieții sociale și se crede lipsit de orice răspundere față de colectivitate. Numai prin participarea tuturor cetățenilor la viața politică un regim constituțional se va putea bizui în momentele grele ale statului pe solidaritatea întregii națiuni.

După dispozițiile reformei votate, vor fi alegători:

1. Toți cetățenii cari au împlinit 21 ani, dacă vor avea o cultură egală sau superioară cursului primar elementar.

2. Toți cetățenii cari vor fi făcut serviciul militar indiferent de vârsta lor și de știința lor de carte.

3. Toți cetățenii cari au împlinit 21 ani și știu a scrie și a citi, dacă mai îndeplinesc una din următoarele condiții:

a) dacă plătesc un impozit direct de cel puțin 19 lei și 80 bani anual;

b) dacă sunt arendași de pământuri rurale, pe cari le cultivă ei singuri, arenda anuală nefiind mai mică de 800 lei;

c) dacă plătesc o chirie anuală, care variază dela un minimum de 150 lei la un maximum de 400, după numărul populației comunei respective. Chiria e socotită fie pentru locuință fie pentru prăvălii, ateliere etc.

4. În sfârșit sunt alegători toți cetățenii cari au împlinit vârsta de 30 ani, chiar dacă sunt analfabeți și nu plătesc nici un impozit.

Precum se vede reforma e făcută pe baze democratice foarte largi. În discuția ce-a avut loc la cameră, primul ministru Giolitti a arătat cum era de datoriu statului să dea drepturile politice analfabeților cari au ajuns la vârsta matură de 30 ani. Nouă ani de viață matură — a spus dl Giolitti — dau cetățeanului analfabet o experiență echivalentă cu învățătura de 4 clase primare a cetățeanului care la vârsta de 21 ani e găsit că posedă o atare învățătură și e admis la vot. Apoi, admiterea târzie la vot a analfabeților va fi un imbold puternic pentru partidele politice democratice ca să lupte pentru răspândirea cât mai mare a instrucției populare și va fi și pentru însuși cetățeanul fără de carte un îndemn de a-și apropia cât mai curînd acel minimum de cultură necesar pentru a ajunge cât mai de grabă la exercițiul drepturilor politice. Într'un cuvânt, guvernul italian nădăjduște că reforma votată va fi un bun remediu pentru plaga analfabetismului.

„Să nu vinzi scump, dar să târguiești ieftin”.

Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

O altă considerație care a îndemnat la admiterea analfabeților la viața publică, a fost nevoia de a începe odată rezolvarea acelei nenorocite probleme a Sudului Italiei. Sudul Italiei, zace încă într-o stare îngrozitoare de mizerie și ignoranță. Sunt acolo provincii cari au până la 80% analfabeți. După legea veche electorală, alegătorii în acele părți erau foarte puțini la număr și mai toți din clasele suprapuse așa că deputații respectivi erau reprezentanții unor categorii infime de oameni cu stare și nu se ocupau deloc de soarta maselor nenorocite ale Sudului, care nu aveau nici un amestec în alegeri. Acum însă — când colegiile electorale de acolo vor fi completamente dominate de clasele cele mai pătimite, e de văzut că vor pătrunde în parlament, deputați care vor ști să lupte pentru ridicarea morală și materială a acelu nenorocit *mezzogiorno* al Italiei.

Precum spuneam la început, reforma a găsit o largă aprobare în cameră, un număr în partidele stângii dar chiar și printre elementele conservatoare, ceea ce dovedește din nou că poporul italian e democrat mai mult prin temperament decât prin doctrină politică. Caracteristic a fost faptul că baronul Sidney Sonnino, conducătorul dreptei parlamentare, s'a declarat partizan al drepturilor politice ale femeii, exprimând aceleași vederi ca și deputatul socialist revoluționar Turati. Dar majoritatea camerei nu a voit să meargă așa departe și a dat dreptate dlui Giolitti când a spus că deocamdată e de rezolvat problema egalizării situației juridice a femeii cu aceea a bărbatului, că în urmă se va încerca a i-se da drepturile administrative și că trebuie lăsat viitorului admiterea femeii la viața politică. Apoi, femeile italiene sunt, în mare majoritate analfabete și ar fi fost o lipsă de tact politic, ca atunci când se introduce ca alegători 2 milioane de analfabeți să se mărească acest număr cu alte câteva milioane de femei analfabete.

Aceleași considerații de tact politic au îndemnat pe legiuitor să renunțe pentru moment la introducerea reprezentării proporționale și a scrutinului de listă.

Acaste două reforme, — recunoscute de altminteri ca foarte democratice, au fost socotite ca premature pentru situația politică de azi a Italiei. Mai întâi ar fi fost nevoie să se schimbe complet circumscripțiile electorale iar sistemul de alegere ar fi fost foarte îngreunat, — ceea ce ar fi însemnat o mare greșală atunci când se crează 5 milioane de noi alegători, fără nici o experiență politică. În al doilea rând, reprezentarea proporțională — pentru a putea da o iconă fidelă a ideilor politice dintr-o țară — presupune partide bine organizate și o conștiință politică luminată la corpul electoral, — ceea ce încă nu e cazul în Italia, unde partidele toate (afară de cel clerical) sunt fărămișite și în consecință alegătorii, cei vechi și cei noi, nu pot avea doctrine politice bine lămurite.

Vor rămâne deci actualele circumscripții electorale în care vor fi intercalate cele 5 milioane de noi alegători. Reforma a fost admisă cu 282 voturi contra 64. Actuala cameră va fi dizolvată la toamnă, iar noile alegeri se crede că vor avea loc la începutul anului viitor.

Partidele politice au și început să se organizeze de pe acum în vederea luptei electorale al cărei rezultat nimeni nu-l poate prevedea, căci corpul alegătorilor va fi întreit cât cel actual. Se face tot soiul de pronosticuri, dar toate sunt fanteziste.

Primul-ministru Giolitti a declarat, — și poate cu drept cuvânt — că are încredere în bunul simț al poporului italian, care va reuși să îndrumeze noile mase de alegători spre binele întregii națiuni.

Tiberinus.

După atentat. Impresia în țară.

Situația politică. — Telegrama monarhului. — Manifestul opoziției. — Alte scene în cameră.

Cu litere cât pumnul vestesc ziarele din capitală marelui public doritor de senzații scenele tragice petrecute în prima ședință de eri a camerei ungare, scene ai căror eroi, Tisza și Kovács, sunt încunju-rați azi de admirația miilor de gură-cască din această țară. Setea de senzații a publicului maghiar, adăpat decenii de-arândul de cele mai stupide secrețiuni ale creerului semit, a fost de astădată, trebuie să recunoaștem, deplin mulțumită. Dar atât, și nimic mai mult. Inzadar se încearcă presa opoziției să atragă admirația și simpatiile poporului asupra luptei eroice (?) ce o poartă reprezentanții „democrației” în cameră împotriva oligarhiei. Zădarnic își creiază martiri ai ideilor pe cari nu le reprezintă, lumea rămâne la toate rece. De soarta lui Kovács doar rudeniile, prietini mai buni și — creditorii de se interesează sincer, încolo lumea își vede înainte de propriile năcazuri, cu cari acest martiraj nimic nu are de-a face.

Tisza merge mereu înainte pe calea apucată. Scăpat de opoziție votează într-o suflare legi peste legi, trecând cu zâmbetul pe buze peste scenele de teatru ce zi de zi, ședință de ședință, îi aranjează părinții patriei din partidele contrare. Nu-i pasă că în jurul său au început să se producă goluri simțitoare, aderenți valoroși încep să-l părăsească, alții se țin departe de acțiunile sale din urmă. E mulțumit că poate vota fără întârziere reformele ce i-le cere monarhul, nădăjduind la rândul său concesiuni însemnate dela domnitor, drept recompensă, pe seama „națiunii.”

Azi a primit o telegramă de felicitare dela Majestatea Sa, pentru scăparea norocoasă de gloanțele lui Kovács. Și mulțumit Tisza merge înainte.

Opoziția către națiune.

Ziarele de azi publică un manifest, iscalit de toți deputații din opoziție, în care se apelează la sentimentele patriotice ale „națiunii”, ca aceasta să pornească o acțiune generală în țară, prin conferințe și adunări populare, în presă și cu grai viu, în contra regimului absolutist inaugurat de Tisza în parlamentul ungar. Iată ce se spune în manifest:

1 scabști deputații din opoziție.

Ședința de eri după amiazi.

La orele 3 după amiazi s'au întrunit deputații din opoziție în cafeneaua din fața parlamentului. Vorbesc de tragedia lui Kovács, căutând cu toții o justificare psihologică pentru fapta lui ne bună. La orele 3 și jumătate pornesc în corpore spre parlament. Pe culoare Apponyi își exprimă părerea că în urma evenimentului tragic de dimineață, lucrul cel mai potrivit ar fi ca opoziția să păstreze în cursul ședinței o liniște mormântală dând și prin asta expresie durerii ce simțesc pentru suferințele lui Kovács.

Deputatul kossuthist A. Jakab povestește că l'a vizitat pe Kovács și acesta l'a rugat să le spună șefilor opoziției că simte regrete pentru ceea ce a făcut și se teme ca nu cumva prin fapta nenorocită să fi stricat cauzei opoziției.

La orele 4 apare poliția sub conducerea lui Pavlik și provoacă pe deputații din opoziție să părăsească incinta. Nimeni nu-i răspunde. Se adresează atunci lui Justh: „Domnii mei, am ordin să uzez de forță, dacă de bună voie nu urmați convocării”.

Justh îi răspunde:

„Ordinul dat dtale e ilegal și nu mă voi supune, decât forței brute”.

Pavlik îi atinge umărul la ce Justh se scoală și pornește urmat de întreaga opoziție spre ieșire.

Kun Béla strigă:

— Lukács e un mizerabil de cea mai ordinară specie!

A. Förster tremurînd de mânie, arată spre galerii, unde se afla și soția lui Tisza în societatea mai multor dame din elită:

— Priviți-le! zice — cura rînjesc când aici se săvârșesc cele mai mizerabile încălcări de lege! Par'că ar fi niște servitoare de rînd! Rușine, de mii de ori rușine, când o națiune are asemenea dame de elită!!

La orele 4 și jum. Tisza deschide ședința. La ordinea zilei sunt o mulțime de chestiuni de ordin secundar. S'a primit unanim noua procedură civilă prezentată de ministrul Székely.

Ședința de astăzi.

Scenele cunoscute, devenite acum șablonice, se repetă. Opoziția își ocupă locul, apare Pavlik cu 120 de polițiști, rugări, provocări, protestări, sunet de trâmbițe și sirene, urlete sălbaticе, scoaterea cu forța a opoziției și în urmă se instăpânește o liniște perfectă, iar „munca” grea și oboșitoare, a partidului muncii urmează înainte neconturbată.

INȘTIINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public, că începând cu ziua de azi am deschis în
ARAD Bulevardul Andrássy nr. 22

atelier de foto grafat

pe care-l pun la dispoziția on. public. Rugând binevoitorul sprijin, sunt cu toată stima:
NAGY GEZÁ, FOTOGRAF.

chestiunii naționalităților are două condiții indispensabile:

1. *Scoli bune, administrație bună, justiție bună, în limba poporului.*

2. *Recunoașterea formală că fiecare naționalitate are dreptul de a-și vorbi limba sa maternă și a-și dezvolta liber cultura sa proprie.*

Correspondentul aprobă apoi părerea dlui Jászi că pentru asimilarea mentală a naționalităților e suficientă cultura superioară (!!) a poporului maghiar, după cum „Ungaria a absorbit, în cei 120 de ani din urmă, două milioane de străini, fără violență, numai prin forța sa morală(?) și continuă: „Este evident că dacă Ungaria dorește să poată conta sigur la concursul popoarelor nemaghiare (români, sârbi, slovaci, ruteni, germani etc.) va trebui să respecte înainte de toate limba și cultura lor națională”, și pentru a dovedi că aceasta e politica viitorului, citează, de bună credință, pasajul cunoscut, din discursul-program al premierului Lukács, exprimându-și încrederea că guvernele ce vor urma, vor tracta cu mai multă pricepere problema extraordinară de însemnată a naționalităților în Ungaria.

„Între guvernele care n'au făcut ce au avut datoria a face pentru a realiza, ori a pregăti măcar, soluția acestei probleme, a bătut recordul guvernul faimos al coaliției. Nu s'ar fi putut proceda mai dinadins și cu mai multă nedreptate contra popoarelor nemaghiare decât în timpul aceluși sistem inaugurat de coaliție. Cei patru ani au fost o luptă continuă împotriva acestor cetățeni.” Firește, trăind la Budapesta, correspondentul se crede obligat a admite că între aceștia „vor fi fost și agitatori profesionali”; totuși, dânsul condamnă acel sistem de terorism și persecuții, convins că „nu pot fi combătute prin asemenea măsuri de șicană *tepedențele centrifugale*, presupunând că ar exista la naționalități asemenea tendențe, ceea ce e neg categoric.”

Contrazicerile belgianului au rădăcina lor în acel „proton pseudos”, de care nu e liber nici dl O. Jászi, anume: furișarea între principii umane ce exprimă, a doctrinei de nivel scund despre *contopirea naționalităților* cu maghiarii, ceea ce va rămâne utopie.

Cronică externă.

Reforma electorală în Franța. Prim-ministrul Poincaré a declarat în camera franceză în numele guvernului francez, că aderează la suspendarea urgenței în chestiile reformei electorale și la rânduirea cetirei a doua a proiectului electoral; totodată a făcut cunoscut principiile propunerii înaintate de guvern. Aceste sunt în aceeași direcție cu principiile publicate de ziarele oficiale și stau pe punctul de vedere al unei alegeri curat proporționale și resping compromisele pricinuite pentru câștigarea dușmanilor proiectului pe baza cărora comisia a voit să mențină proiectul. Guvernul susține dispozițiile fundamentale ale proiectului: votarea prin liste și cotașul electoral; și acest din urmă e esența alegerii proporționale. Guvernul mai dorește să se arondeze cercuri electorale cât mai mari. Anume cu cât sunt mai mari cercurile electorale cu atât mai curat

besce, Stepanovici în urma conflictului ce s'a ivit între el și moștenitorul de tron și-a dat abdicarea. În consiliul deministrii ținut vineri sub preșidenția regelui s'a primit abdicarea aceasta și în locul lui Stepanovici a fost numit ministru de război Putnic Radomir, șeful statului major.

Prim ministrul Milovanovici cu considerare la ameliorarea situației parlamentare va lungi cu două luni sesiunea parlamentară, în scopul votării de 2 milioane dinari pe seama ministerului de externe. În scopul acesta s'a convocat o conferință a fruntașilor, în care prim-ministrul a motivat necesitatea împrumutului, provocându-se la situația politică externă.

Războiul italo-turc. În fața comunicatului consiliului de miniștri al Turciei, că Turcia nu poate accepta pacea oferită în condițiile stipulate de guvernul italian, Italia se pregătește la o nouă acțiune în contra imperiului otoman. „Monitorul Oriental” primește o depeșă din Atena despre sosirea unui grup de ziarști italieni în Grecia, cu scopul, de a urmări din nemijlocită apropiere plănuita acțiune în contra Smirnei.

În urma svonurilor alarmate răspândite la Smirna, valiul din acest ținut a publicat o proclamație în care dezmente categoric că guvernul ar fi distribuit arme la populație, declarând că acest procedeu e absolut de prisos, deoarece guvernul e în stare să apere Smirna în contra oricărei eventualități. Cei cari răspândesc aceste zvonuri alarmante vor fi urmăriți. Divizia de rezerviști din Amasia a primit ordin de mobilizare. Aceasta divizie e menită să întărească garnizoana locală din Smirna.

Consiliul de miniștri a mai publicat și o iradee prin care insula Chios e pusă în stare de asediu din cauza locuitorilor greci de pe această insulă. Locuitorii mohamedani de pe insulele ocupate au trimis o deputație la amiralul Viale cu întrebarea că, ce soartă va avea insulele ocupate. Amiralul le-a răspuns că despre soarta insulelor încă nu s'a decis nimic, însă îndată ce se va hotărî ceva referitor la insulele ocupate, locuitorii acestor insule vor fi avizați prin manifest despre aceasta.

Regia monopolului de tutun a oferit guvernului otoman 200,000 de fonți avans pentru întărirea punctelor periclitate. Indată ce cu această sumă nu se vor acoperi toate speșele pentru înzestrările trebuincioase Regia monopolului va mai da un avans de 300,000 fonți.

Pentru frații rămași pe drumuri pradă peirei

Glasul de durere al fraților noștri rămași pe drumuri, al cărui echou ne-am făcut alături cu onorata societate „Concordia” începe să fie auzit de publicul român.

Subscripțiile, pe care le publicăm constituie o dovadă că publicul român acest admirabil public, a cărui putere de jertfă nu are de egal decât nesfârșitele nevoi ale năcăjitului nostru neam tratat ca dușman în propria sa țară, își dă seamă de datoria de solidaritate ce i-se impune în fața unei împrejurări atât de supreme, cum este, pentru inundații români, clipa de astăzi, când spectrul morții, prin foame, se ridică în fața fiecăruia dintre dâșii.

Mulțumind generoșilor donatori, care au răspuns până acum în chip atât de frumos chemării deznădăjduite a inundațiilor, rugăm publicul român de pretutindeni să continue și să accelereze mișcarea începută.

Să nu uite că cei loviți de catastrofă se nu-

„Chestiunea naționalităților, ce este atât de puțin cunoscută e tratată în cartea dlui O. Jászi cu temei și în spirit liber de orice prejudețiu național. Cu istoria în mână, autorul arată că înainte de 1848 problema naționalităților n'a existat în Ungaria; constată că dinastia arpadiană a chemat, odinioară, străini în țară pentru a se apăra contra oligarhiei feudale ajunse la prea mare putere, și afirmă că ura împotriva naționalităților a fost atârșată, poate chiar creată, de stăpânii feudali de astăzi pentru a deturna atențiunea poporului maghiar dela relele veritabile sub care geme țara și pentru care naționalitățile sunt cu totul nevino-vate.

În această scriere a unui maghiar de cassă pură toate greșelile și păcatele oligarhiei și ale tămâietorilor ei sunt demarcate, desvâlțate, fără nici un fel de considerație pentru casta aceasta, puternică dacă nu interesantă.

Aducând sub ochi exemplele, atât de diferite, ale Rusiei și ale Statelor-Unite din America-de-Nord, dl Jászi stabilește că naționalitățile nu pot fi asimilate prin violență. Și, într'adevăr, în America nu există luptă între neamuri; elementele etnice atât de numeroase și de diferite se asimilază s'ar putea zice în mod automatic în pacea cea mai profundă.

Trecând apoi la particularități, autorul rezumă problema astfel:

1. Politica asimilațiunii forțate produce o potentare a ideii și sentimentelor naționale.

2. Asimilația forțată demoralizează straturile sociale ale poporului dominant care practică această politică, și, din contra, întărește poporul oprimat și accelerează progresul dezvoltării sale morale și intelectuale.

3. Asimilația forțată are ca urmare faptul că solidaritatea celor oprimați șterge toate diferențele de clasă între ei.

4. Rezultatele de limbă ale asimilațiunii forțate sunt minimale acolo unde nici o bază economică și comercială nu secondează opera școlară, și duce la căderea nivelului intelectual general.

5. Asimilația forțată distruge rezultatul culturai intelectuale, pentru că ea consideră școala ca mijloc de a disciplina sentimentul în profitul patriotismului.

6. Asimilația forțată nu numai îngreunează economia și acțiunea de civilizare la poporul asuprit, ci oprește în loc avântul țării întregi.

7. Din toate acestea rezultă că asimilația forțată nu e capabilă de a contopi în limbă și mai ales în sentimente, neamurile

Din partea sa, dl Jászi judecă, că deslegarea

! S'a deschis !

MUIER I. ES CIA

stabiliment colector de fabrică, văpsitor de pânuri, curățitor chimic și spălătorie de rufe cu aburi.

Arad str. Weitzer János nr. 7. (Noul palat gr. cat.)

Totfelul de haine pentru bărbați, femei și copii se curățesc pe cale chimică, ori se văpsesc. Albiturile devin albe ca zăpada. — Se primesc albituri pentru călcat.

mără cu zecile de mii și că pentru a-și mântui viața, nu au altă nădejde decât în obolul său.

Să nu uite că este în joc existența lor, în ade-vărata accepțiune a cuvântului, și că pentru mân-tuirea acestei existențe fiecare dintre noi, dela cel mai bogat până la cel mai sărac, poate con-tribui jertfind o cât de neînsemnată sumă.

Să ne lipsim ficare de câte o plăcere trecă-toare, să ne impunem fiecare câte o privațiune de un moment, dacă fiecare dintre noi vom înțelege aceasta se va putea constitui o sumă care să le poată aduce o mică alinare.

Altfel, numai cu jertfa celor câteva suflete de elită, ori cât de mare ar fi contribuția ce și-o vor impune, ne vom alege cu o picătură de apă într'un pustiu.

Pentru aceasta este necesar, precum am spus, ca mișcarea de ajutor și de solidaritate frățească, să se organizeze punându-se în sprijinul ei toate instituțiile române de pretutindeni, în frunte cu presa pe care o rugăm să dea tot sprijinul.

Orice sumă cât de mică e bine venită și se poate trimite la:

„Românul”

Arad (Ungaria).

Zrinyi utca Nr. 1.

Am mai primit următoarele contribuiri:

Sumele subscripțiilor de până acum	852.62
Dela Iustin Ardelean, legător de cărți Arad, pt. frații rămași pe drumuri	3.—
Alexandru Vuia, inginer, Roșiori de Vede (România) pt. inundații din Banat	8.—
Ioan Pascallău, Săcuien, pt. nefericiții din Ardeal	2.—
Andrei Popovici ec., Bulza, pt. nenorociții din com. Clujului	1.—
T. Bogdan, Perchtoldsdorf, pt. nefericiții din Lugoș și jur	10.—
Brad, Ilizda, pt. nenorociții din Banat	10.—
Parohienii com. bisericesti rom., Vêrd tract. Agnita, pt. nenorociții din Banat	7.40
George Șuta, protopop, Borlești, pt. nenorociții din Banat	20.—
Dr. Nicolae Cioclan, medic, Pecica, pt. inundații din Ardeal (dela Murăș spre nord)	100.—
Colecta dnei Aurelia Dr. Robu, Baia de Cris pt. inundații din Banat:	
Dr. Victor Nemeș	20.—
Dr. Nerva Onen	10.—
Dr. Robu	10.—
Colecta dlui Iordan Cureubetă, paroh, Boda la dela parohienii săi, pt. frații rămași pe drumuri	22.38
Colecta dlui Teodor Harșian, preot gr. cat. în Chintelnic dela parohieni, pt. frații păgubiți de uraganul din 13 mai și de inundații	21.20
Colecta doamnelor Maria Ticaciu și Nelly Moldovan din Bazna, pt. inundații din Banat	17.—
Colecta dlui Iuliu Magdu, inv. Ecica-veche pt. inundații din Banat:	
Alexandru Ursulescu, corist-năsar	4.40
Iuliu Codarcea, corist-farmacist	2.—
Teodor Agotescu, agricult. corist	2.—
Dimitrie Agotescu, agricultor-corist	2.—
Colecta dlui Ilie Beu, paroh, Apoldul-mic pt. frații nenorociți din Ardeal și Banat:	
Ilie Beu preot și soția	5.—
Ioan Beu, econom	2.—
Maria Beu văd.	2.—
Elisaveta Orestean văd.	1.—
văd. Elisaveta Beju	5.—
Ioan Fărcașiu	2.—
Nicolae Fărcașiu, inv.	1.—
Moise Popa, comerciant	2.—
Moise Popa 196	2.—
Dela Florian Roxin preot, Lipova pt. inundații din Banat	10.—
Total	1157.64

CRONICA ȘCOLARĂ

Revizorul școlar.

(Sfârșit)

Ar fi să zicem ceva și despre revizorul general metropolitan, care ar trebui să suprarevizuie munca institutelor pedagogice din întreaga metropolie, evaluarea profesorilor și a învățătorilor din întreaga metropolie, și dacă munca tuturor este în consonanță cu planurile de învățământ, dacă cel de lecții este potrivit cerințelor locale, pentru fieșterea regiune.

Tot așa va ținea seamă, ca învățământul nostru să țină pași cu cel al popoarelor înaintate în cultură și bunăstare, conducând congresul metropolitan al învățătorilor din 3 în 3 ani și pe baza rapoartelor revizorilor diecezani dând explicații și îndigitări la desbaterile generale și speciale ale referenților fiecărei secții de știință a învățământului școlar.

O grijă deosebită ar trebui să pomească dela acest loc central pentru cultura morală, creștină mai cu seamă la viața familiară, națională și economică socială, cultivându-se legăturile intime pe baza de principii echitabile, tot așa și între factorii noștri organici din biserică prin școale după gradurile lor.

Revizorul metropolitan raportează prin conzistorul metropolitan la congresul național bisericesc rezultatele revizurii numirii tuturor institutelor de cultură din metropolie, și nizuiește în sfera ecumenică a bisericii spre progresul unității culturale române.

Este fără îndoială, că evaluarea revizorului metropolitan trebuie să fie asemenea cu a celor diecezani însă mai bogat în geniu personal și în virtuțile morale, precum și în merite pe terenul cultural, cu practică și orientare desăvârșită în lumea iş pe terenul școlar.

Magua petis Faeton! — vor zice unii.

Ei bine, dar de unde oameni și bani, — vor reflecta alții.

Răspunsul l'a dat d. Moldovan în cetirea celor două nume de autori a scoțianului Adam Smith, născut la 5/6 1723, mort la 27/7 1790, și a lui Pestalozzi, născut la 12/1 1746, mort la 17/2 1827.

Ingeniul celui dântăi a fixat legile economiei naționale arătându-ne munca națională ca izvor al bogăției; iar celalalt ni-a învățat intuițiunea. Dacă vom căuta, deci vom afla, cum învață de 2000 de ani și evanghelia.

Tot evanghelia, la Matei XXV 1—27 ne spune foarte intuitiv, că dacă nu voim să pășim ca fetele, ce s'au dus fără oleiu în candelă spre întâmpinarea mirelui, averile bisericii dela parohie, nu trebuie să le chivernisim cu servul ce primise numai un talent și și pe acela la îngropat în pământ; dar nici după sfatul, ce l'au dat Domnul în ultima rație *celui nebun*, ca să pună banii la schimbători spre a aduce măcar cât de puțină dobândă, cum îi dopunem noi la bănci cu 4—5%; ei să-i chivernisim înși-ne sistematic, după cum a făcut servul, care primise 170 talanți, și celele primise 5, pe cari i-a urmat întru câțva biserica sub arhiepiscopul și metropolitul Vičențe Ioanovici Vidak la 1778, precum arată plânsoarea clerului și a poporului iliric din 27. I. acestui an (Vezi pag. 100 din cartea I. de aur alui Păcătan) p. 9 al 2: „bani să-i elocheze la credincioșii noștri etc.” ziceau în rugare către guvern, deși era vorba numai despre 8000 fl. depuse cu 4% la oficiul statului, argumentând, că la credincioși se capătă 6% etc. — Firește, că dacă am voi o economie rațională în biserică, episcopii parohiali ar trebui să știe ceva mai mult, decât stereotipul „Dzeu să primească”, ce se aude din gura lor, de câteori cade filerul în tasul portativ al lor, iar ziarul din casă și socoțile le fac alții tot așa de pricepuți ca și dâșii la această treabă, deosebindu-se numai prin aceea, că știu serie și chibzui, ce se înducă și ce să lase din socoți. Ar fi timpul, ca acest important factor din viața bisericii noastre, economia să se scoată la suprafață în desbaterile singulare și congresuale, și să se dea bisericii epitropii evalificați, din tinerimea absolventă a școalelor comerciale, cari și așa trebuie să ia lumea în cap spre Germania, spre America și România, neputându-i plăsa pe toți băncile noastre; iar averea bisericii să circule între

credincioșii ei, din a cărui spor apoi vor răsări și bărbați evalificați pentru toate terenele vieții noastre culturale și bani vom avea de ajuns pentru toate trebuințele.

A. Linea.

Declarație.

Prin mandatari autorizați mi-s'a adus la cunoștință, că doamna dr. Gheorghe Adam din Timișoara se simte insultată prin articolul „Dama inconștientă — Bărbați minori” apărut în nr. 111 al ziarului „Românul”. Cu toate că în acest articol nimeni nu este numit și autorul articolului n'a putut avea și nici n'a avut intenția să insulte ori să atingă onorabilitatea personală a cuiva, fie damă, fie bărbat, totuși pentru încunjurarea oricărei neînțelegeri și spre liniștirea acelor, cari prin articolul de sub întrebare s'ar simți atinși în onorabilitatea lor personală, declar, că regret expresiile vătămătoare din articolul „Dama inconștientă — Bărbați minori” și îi cer scuze doamnei dr. Gheorghe Adam, precum și tuturor acelor, cari s'ar simți atinși în onorabilitatea lor personală prin articolul de sub întrebare.

Această declarație însă întru nimic nu alterează și nu invalidează desaprobaria energetică a participării la colecta societății „Crucea Albă”.

Arad, 8 Iunie n. 1912.

Constantin Savu,
redactor responsabil al ziarului
„Românul.”

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 Iunie n. 1912

Redacțional.

D. Romulus Cioflec, prim redactorul nostru, cu ziua de azi a părăsit redacția „Românului”, întorcându-se la București, spre a-și continua și termina studiile sale la facultatea de litere. Cu acest prilej d. Vasilie Goldiș, directorul nostru i-a adresat dlui R. Cioflec următoarea scrisoare:

Iubite domnule Cioflec!

Cu regret am luat la cunoștință hotărârea ne-strămutată a D-tale de a Te reîntoarce la București pentru întemeierea carierei pentru care Te-ai pregătit. Simțesc datoria a constata cu acest prilej, că D-ta în timpul cel mai greu pentru „Românul” ai primit sarcina de a conduce redactarea lui și în această chemare ai dezvoltat acel zel, care nu-și poate avea alt izvor, decât însuflețirea curată pentru cauza cea bună. În lupta ce a trebuit să porti, D-ta mi-ai fost credincios și bun tovarăș. Primește mulțumita și asigurarea celor mai osebite considerațiuni dela

iubitorul D-tale amic

Vasilie Goldiș,
directorul ziarului „Românul”.

O conferință în Blaj — pentru frații cari pier. Din încredințarea despărțământului Blaj al Aso-ciațiunii, miercuri în 5 l. c. la orele 8 dl Horia Petra Petrescu a ținut o admirabilă conferință „despre Germania” — în sala de gimnastică a gimnazului. Conferința a fost împreunată cu proiecțiuni de schiopticon, pe lângă interesante explicații și impresii cari au însoțit numeroasele vederi din câteva orașe mai însemnate ale Germaniei: Berlin, Lipsca etc.

Admirabila conferință a dlui Horia Petra Petrescu a fost furtunos aplaudată.

În numele despărțământului îi mulțumește Reverendissimul canonic dr. Vasile Suciu pentru

entuziasmul și dragostea de neam, care l'a făcut pe dl. H. P. Petrescu să cutreie Ardealul în centrele mai însemnate — în nobilul scop de a ajuta cât de puțin pe „frații” care pier, căci întreg venitul este destinat lor.

Păcat numai, că o însemnată parte a publicului românesc din Blaj — onoare excepțiilor, cari totdeauna au dovedit, că sunt la locul lor — nu a asistat la conferență, dovedind un absolut indiferentism față de frații noștri rămași pe drumuri peritori de... foame.

Corresp.

Pentru fondul ziaristilor. D. Dr. Valer Vicaș avocat, Szilágyosomlyó (Șimleu) a dăruit pentru fondul ziaristilor — ca răscumpărare a anunțurilor de cununie — suma de 20 coroane.

Cununie. Dr. Valer Vicaș avocat și Aurora dr. Vicaș născ. David cununăți.

Veste îmbucurătoare. Ce s-a în „Libertatea”: În Vălișoara, comună pe Vălișoara, domnului ce duce la Brad, administrația voievozilor orice preț să facă școala comună deși vălișorenii au școală frumoasă, corespunzătoare și voiesc să o susțină! Au purces ea și în alte comune, dar oamenii aceștia, cari s'au știut purta brav totdeauna, nu se dau așa ușor.

Pretorele a chemat pe primar să subscrie protocolul pentru facerea școlii comunale, dar acesta — nu a venit! L-a amenințat cu lăpădare de slujbă. Dar le-a spus, că el nu de aceea a fost pus primar că nu ar fi avut cu ce trăi! Și l-au dat afară din slujbă. Protocolul însă nu l-au scris. Mai bine vrea să trăiască lăpădat din slujba de primar, dar iubit de frații și consătenii săi, cu cari se întâlnește zi de zi, decât să fie prieten cu „domnii” dela oraș și hăd în sat.

Primarul acesta e Inăbăș Alexandru, pe care Dumnezeu să-l trăiască și să ne dea mulți ca el. Derăgătorii umblă acum, să afle vre-o „coadă de topor” cu care să se ajute să ne dărime școala românească, dar, se zice că până astăzi nu au aflat! Toți oamenii cer de primar tot pe cel înălțat!

— Dacă oamenii aceștia ne voiesc „binele”, voiesc cu gând bun, să ne deie „învățătură”, atunci pentru ce nu ne ajută să facem un pas înainte spre lumină, iar nu să ne arunce îndărăt, în întunec, cu zeci de ani, prin nimicirea așezămintelor noastre culturale?

Din Toracul-mare primim următoarea corespondență: În ziua Înălțării Domnului la sf. liturgie iubitul nostru fost paroh Ioan Popescu și-a luat rămas bun dela noi, împărțându-ne ultimele povețe și sfaturi părintești, înainte de a pleca în noaua sa parohie din frunțașă comună Pecica-Română. Despărțirea de poporenia săi a fost foarte cordială. Pot afirma că aproape nu a fost un ori femeie în sf. biserică, cărnă să nu i se umezească ochii, luând știri despre plecarea preotului, care între toate împrejurările și-a făcut datorința. Sub durata scurtei sale păstoriri de 5—6 ani, s'au făcut lucruri de o valoare netăgăduită, cum sunt: zidirea școlii confesionale române, câștigarea prin proces a unei case parohiale în valoare de 20.000 cor. etc., cari singure dovedesc o activitate rodnică în așa timp scurt. Dar adevărata dragoste și-a câștigat-o dela poporenia săi prin ținuta sa neșovăelnică și românească pe terenul politic național, fiind în frunte în tot locul, unde l-a chemat vre-un interes național românesc. Îți era mai mare dragul văzându-l apărând vre-o cauză de interes general în reprezentanța comunală, cum a fost hotărârea unanimă de-a se purta protocolul ședințelor în limba română. Întâmplându-se și o alegere de deputat district în cercul nostru, cu mândrie priveam cu toți la el, văzându-l în fruntea alegătorilor, conducându-i la urnă pentru candidatul agrărit al partidului național român. — **Parohianul.**

† **Andrei Todoran.** Vechiul nostru librar din Gherla Andrei Todoran s'a mutat la cele oterne. Viața întregă și-a dedicat-o pentru un scop nobil, tipărirea cărților, prin care muncă a răspândit gustul de citit în oropsitul nostru popor. Acum când tot mai mult se desvoaltă acest gust de citit, soarta vitregă spre marea noastră durere, ne răpește făclia vieții sale. Nu sunt eu chemat să răpeșez trecutul acestui bărbat, servească de dovadă sutele de cărți ce s'au tipărit în tipografia sa, care a fost o adevărată citadelă, ce mult timp

a revărsat lumină în porțile noastre. Iar acum când vechiul nostru librar părăsește această vale a plângerilor, datori suntem și noi, cari l'am cunoscut să-i aducem tributul nostru, rugând pe bunul Dumnezeu să așeze sufletul lui acolo unde nu este durere nici întristare ci viață de veci. Dormi în pace pomenirea ta va fi veșnică în jurul nostru. Gherla în luna lui Iunie. **Ignatus.**

Incendiul din Constantinopol. Am amintit în numărul nostru de ieri despre groaznicul incendiu din Constantinopol. Referitor la acest incendiu mai aflăm următoarele:

Focul a început în cartierul Ishak-pașa, situat pe povârnișul primei coline a Stambulului, care descinde spre marea de Marmara și al cărei vârf este ocupat de piața hipodromului, moscheea Ahmed și S-ta. Sofia, ministerul de justiție sau vechia Cameră. Flăcările au cuprins repede mai multe cartiere urcându-se până la ministerul de justiție, care a fost salvat. Școala veterinară, gimnaziul fetelor musulmane și alte școli musulmane au ars. Acoperișul conic al unui minaret al moscheii Ahmed, format din table de plumb, s'a topit de căldură. Ministerul de agricultură, a fost salvat. Numărul caselor arse, cari erau ocupate numai de musulmani, este încă necunoscut. Se socotește a fi de 800. O mare disordine domnește în Stambul. Stradele sunt aproape impracticabile. Puternice detașamente de trupe formează cordeane cari păzesc ordinea. Se observă mai ales cavaleria care stă în rezervă mai departe de cartierele incendiate. Piața hipodromului este plină de mobile salvate. Hamali și căruțe traversează stradele repede transportând obiecte salvate. Incendiul este deplâns în genere ca o mare calamitate. Focul a durat 12 ore. Numărul exact al caselor arse este încă necunoscut. Evaluările ziarelor variază între 1000 și 2300. Șase moschee, 5 școli musulmane, 3 stabilimente de băi au fost cu totul distruse. Școala teologică, moscheea sultanului Ahmed au ars de-ascemenea. Au ars numai câteva atenanțe dela laboratorul de chimie și de bacteriologie. Mobilele salvate au fost transportate în alte cartiere. Călea ferată Constantinopol-Europa fiind acoperită de dărâmături până lângă stația Kunkapu, circulația trenurilor a fost întreruptă pentru o jumătate de oră. Numeroase fire telegrafice și telefonice au fost distruse.

Rectificare. Institutul „Ardeleana” din Orăștie publică concurs pt. postul de director și secretar cu termen până la 30 Iunie a. c. și nu până la 20 Iunie cum a fost publicat în numerii anteriori ai ziarului nostru cecăce rectificăm prin aceasta.

Necrolog. Emil Doge în ziua de 28 Maiu 1912 în etate de 37 ani și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului. Osemintele defunctului s'au așezat spre veșnică odihnă în 30 Maiu 1912 d. a. la 4 ore în cripta familiară din Lipova. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată!

Comori în adâncimea mării. Se anunță din Londra, că au izbutit să scoată la lumină comorile vaporului cufundat „Oceana”. Este cea mai mare muncă, săvârșită până astăzi de cufundători. Vaporul se găsea la o adâncime de 90 urme, și purta o avere în aur de peste douăzeci milioane de mărci. Societatea de asigurare a plătit, după catastrofă, 18 milioane de mărci ca despăgubire pentru societatea de navigațiune; și-a asigurat însă dreptul, ca dacă comorile se vor putea scoate la lumină, averea găsită să treacă în proprietatea sa. Munca cufundătorilor, în considerare că marea era de multeori furtunoasă, a ținut nouă săptămâni. Aproape comoara întregă a fost scoasă din adâncimea mării.

Soție moartă înviată. Cu câțiva ani înainte, un lucrător francez din Paris își perduse soția după ce zăcuse mai multe luni într'un spital. Avizat despre moartea soției sale lucrătorul s'a dus în persoană la spital și-a văzut cu ochii soția moartă și a luat parte la înmormântarea ei. Într'una din zilele trecute s'a întâmplat acum ceva neobișnuit de tot. La casa lucrătorului a venit o femeie întrebând unde este stăpânul casei căci aceasta era înviată. Vecinii spre uimirea lor, au recunoscut în femeie pe soția moartă a lucrătorului. Plini de bucurie l-au avizat pe acesta că soția sa e vie și-l așteaptă acasă. Mare îi fu mirarea lucrătorului când ajuns acasă se convinse despre adevărul știrii primită. Intre cei doi soți porni acum un schimb de vorbe foarte iritat. Lucrătorul susținea că el este văduv, deoarece soția sa admi-

nistrative este moartă, după cum arată atestatul oficios ce i-s'a estradat despre această moarte. Soția din contra, declară că deși oficios este moartă fizicește e vie și ca atare își reclamă toate drepturile de soție. Bărbatul însă refuză să mai trăiască cu o soție despre care este oficios constatată că este moartă. Autoritățile franceze se nizuiesc acum să clarifice această situație mistifică. Întâi trebuie să se constate cine a fost înmormântată în locul și cu numele soției lucrătorului; cum se explică apoi că lucrătorul a recunoscut în moartă pe soția sa și abia atunci se vor putea pronunța că care lucrătorul poate fi constrâns să mai trăiască cu soția sa despre care are document în toată forma că este moartă.

Groaznică explozie din Austria. O oribilă catastrofă, s'a întâmplat vineri dimineața în Steinfeld localitate din Austria, aproape de granița Ungariei. Aici se află cea mai mare magazie de praf de pușcă a monarhiei, unde una din magazinele în care erau înmagazinate nu mai puțin decât 200.000 kilograme de praf a explodat, producând o detunătură înspăimântătoare. Teribila explozie a făcut o sumedenie de victime omenești a căror număr nu s'a putut constata încă, iar presiunea extraordinară de mare a aerului a nimicuit tot ce s'a aflat în apropiere, ba încă a spart ferestrele mai dela toate casele din Baden, Vöslaub și Mödling, orașe în depărtare de 6—14 kilometri dela locul catastrofei. Detunătura puternică a asurzit peste 100 de persoane și s'a auzit până în Viena chiar.

Nenorocirea s'a întâmplat în următorul chip: Vineri dimineața, ca de regulă a fost provăzută garnizoana din loc cu praf de pușcă deadreptul din magazine. Soldatul Bohrer, care ducea în automobil praful până la casarmă, a uitat în magazia nr. 48 lampa aprinsă. De abia trecuse automobilul pe sub poarta magazinelor, o detunătură groaznică a zguduit întreaga împrejurime. Magazia nr. 48 explodase. Cei din apropiere au fost doborâți la pământ, iar bucăți de cărămizi au fost aruncate până la distanță de 2 kilometri dela locul exploziei. În locul magaziei nu se mai vede decât o groapă de 7—8 metri adâncime, iar zidirea magaziei e risipită în mici bucăți de cărămidă și lemne pe o suprafață cu o rază de cel puțin 2 kilometri. Un automobil ce se afla în fața magazinelor a pierit de tot după suprafața pământului, nu s'a mai găsit nici o bucată din el; un ofițer de artilerie, ce se afla călare la depărtare de 130 metri de magazine a fost aruncat cu cal cu tot la 80 metri distanță unde a căzut mort, dimpreună cu calul său. Locotenentul Ibruljevits, care era la o distanță mai mare de locul catastrofei, a fost aruncat de presiunea aerului jos după cal și în căderea lui s'a rănit grav. Într'o școală din loc s'a surpat un perete rănind mai mulți elevi.

S'a constatat, că morți nu pot fi mai mulți decât 18, dintre cari 6 sunt soldați, iar ceilalți probabil muncitori. Au fost scoși de sub ruinele zidurilor din apropierea magaziei nr. 48. 22 răniți până acum.

Vineri seara a sosit și moștenitorul de tron la fața catastrofei unde în primul rând a vizitat pe cei rămași orfani în urma catastrofei dându-le ajutoare materiale. Mai în urmă a cercetat și pe răniții din spital.

x **Adolf Nadler, fabrică de oroloage pentru turnuri, Budapesta VIII. str. Prater 2.** O recomandăm în atenția On. public cetitor. Această firmă, după cum suntem informați livrează cele mai perfecte oroloage pentru turnuri, cu preț redus bisericilor și comunelor. Trimite om de specialitate pentru luarea măsurilor necesare pe cheltuiala proprie. Ia garanție pentru oroloagele livrate. Lămuriri și catalog trimite gratuit celor ce se refer la acest anunț din ziarul nostru.

x **Instrumentul bun e muncă ușoară.** Acum când fiecare econom grăbește să și procure coasă, atragem atenția asupra coasei „Korona gyémáni” care având tăiș și ascuțiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase din Kőbánya sau din Somogy-Szill, pentru că coasa „Korona gyémánt” se poate căpăta exclusiv numai dela *Lengyel testvérek* sau dela prăvăliile din Kaposvár.

LITERATURĂ.

Balada românească.

Balada, până n'a existat istorie scrisă, a rămas singura expresie fidelă a vieții din trecutul unui neam. Din motivele ei poți încheia adevărate tablouri istorice. Astfel e explicabil cum balada a putut păstra istoria poporului suedez¹⁾. Faptele glorioase ale voevozilor și ale altor viteji serviră drept elemente, pe cari le dramatiza poporul, dela care le lua lăutarul pentru solemnele mese de după lupte când voevozii răsplăteau pe viteji și se veseliau împreună cu ei. Szamosközy, cronicarul maghiar contimporan cu Mihai Viteazul mărturisește că măritul Vodă a fost întovărășit la intrarea în Bălgrad de țigani cobzari, cari ziceau balade. Existența ei o afirmă încă Paul Strassburgh în călătoria sa spre Giurgiu pe la 1831 petrecut de cântăreți „qui valachia lingua patrium carmen pleno gutture cantabant”²⁾.

Motivele din cari se țesea pânza cu colorit dramatic a acestui fel de narațiune erau diferite. Plecând dela curțile voevozilor, apoi dela vechii răsbunători ai poporului, dela haiducii de țară luptători contra dușmanului extern sau contra boerilor împilători — se sfârșiau prin desvălirea vieții năcăjite, tragice a „plugărelului”, care zice: că

După cei cu pluguri
Trăiese și cei cu ciucuri

sau

Nu mănâncă toți prescuri
Ci trăiese după pluguri.

Acele balade adunate cu particularitățile lor neștirbite așa cum trăiesc în gura poporului, au o valoare locală, un caracter propriu, după care cunoști ținutul unde s'au putut naște.

Poporul cu fantazia sa creatoare în fața unui fapt ce'l pune în mirare caută să și'l deslege, îi dă ființă. Foarte multe fenomene ale naturii au prilejul nașterii unei povestiri, care putea să fie legendă sau baladă. Izvorul „cu apă vică, rece și ușoară” de lângă falnică clădire a mănăstirii de Argeș întemeiată de un Vodă evlavios a dat naștere baladei „Meșterului Manole” cu cei 9 zidari, numiți într-o variantă „dascăli și primari, cu jertfura femeii meșterului”³⁾.

Moștenitorii de tron dintr-o țară sunt membri din familia domnitoare sau din vre-o familie fruntașă.

Ajungerea la tronul Țării Românești a unui

¹⁾ D. N. Ciotari: Cursuri în Valeni, 1911.

²⁾ N. Iorga: Cursurile de vară 1909, pg. 144.

³⁾ C. N. Mateescu: Balade și cântece. Valeni 1910.

Mircea Ciobanul în mintea poporului era o problemă, ce trebuia prinsă în versul sbuciumat al baladei. Mircea trebuia să îndure grele încercări până să înfățișeze lui Negru vodă izvorul de dovadă că el într'adevăr e „fiu de Craișor”, trebuia să primească bătăi dela stăpânii nemiloși ai turmelor de oi ce le păștea până i-s'au dovedit semnele de fiu de domn. El era cioban

Cu cămașa ca tina
Cu pielea ca zăpada;
În pieptu-i soarele
Lumina cu razele;
În cei doi dalbi umerei
Luciau doi luceferi.

Povestea Vartie, sfetnicul lui Petru Rareș și al lui Ștefan Vodă — e izvor al dragostei irezistibile, care dacă nu și poate dovedi drepturile pe lumea aceasta și le va dovedi pe cealaltă. Anume Doamna lui Ștefan Vodă simte afecțiune față de finul să Vartie. Acesta, fugă la Constantinopol, dar Vodă îl readuce și îl spânzură. Doamna se sinucide și sunt îngropați lângă olaltă, iar din mormântul lor

Răsar trandafiri
De mijloc învălcinați
De vărfuri apropiați
Totmai rău ca niște frați.

Vodă și recunoaște greșala zicând:

Cine strică dragostea
Dumnezeu să nu i-o dea;
Să i-o dea și să i-o iea
Ca să creadă altuia.

Între ciclul Domnesc al baladelor și între cântecul haiducesc sunt cele referitoare la Corbea și Miu. Corbea e păharnic „la masa întinsă, de mulți boieri cuprinsă” a lui Ștefan Vodă — tipicul nume al Voevozilor. El roagă pe Domn să facă schimb de haine, căci lui mai bine i-ar șede decât lui Vodă. Acesta însă îl trimite la temniță pe apa Nistrului în sus, unde zace 9 ani, iar când mama poartă pe ulița mare pe murgul lui Corbea și o întreabă Vodă de-i este de vânzare, ea-i răspunde că îi e de dăruială aceluia, cine îi va readuce pe fiu-său. Corbea scapă din temniță și din palatul domnesc după ce a făcut cu Vodă schimbul în haine. O altă baladă îl înfățișează pe vodă la Iași, nu la București ca aici. Miu e un voinic „ce tot haiducește, nimeni nu mi-l dovedește”. Ispitindu-se Vodă cu curtenii să-i dea de urmă, haiducul preschimbat în cioban îl înșală și îl palmuește pentru cutezanța de a-i călea hotarale de haiducie.

Imaginația aprinsă și îndrăzneată ce carac-

terizează unele balade, precum și forma alegorică le localizează originea. Firile zvăpăiate, vasturile avântate ce le au eroii nuvelor lui Sandu Aldea hotărnicese și pentru balade locul nașterii ca fiind ținuturile dunărene. La Badiul cel

Ziua cărciumar de buți
Noaptea măcelar de Turci

vin să și răsbune cete de Turci, să'l prindă și să'l despoaie de avere. Nevastă-sa Bădirleasa cere ajutorul fratelui lui Badiu, Neculcea, care după ce goleşte 49 oca de vin prinde a tăia cu nemiluita până-i curăți pe toți din acel sat. Altă baladă dobrogeană e povestea lui Tudor care ține în căsătorie pe cea mai mândră fată din Dobrogea. Punându-o crișmăreasă se îmbogăți de-i merso vestea până în țara Turcească. Lacomii Turcii îi pun dări grele

Tot pe an căzan cu bani
Și pe lună pungă plină,

pe cari nu-i poate plăti nici cu prețul morilor de făină, nici cu moștile, nici cu cele

Nu mă mori pe sub pământ
De-mi măcina la argint.

Trebuia deri să și dea nevasta, de dorul căreia

Din picioare se usca
Pân ce mă-se prăpădia.

Adevărul ce'l cuprinde balada aceasta e de valoare pentru că în vilag mișeliile păgânului de peste Dunăre, care neconțin amenința avere, pândia femeia și fata creștinului. Motivul acesta l-au prelucrat poetul Iosif în „Frumoasa Irina” și Barozzi un scriitor cu largă cultură, care a luat ca model în dramatizarea elementelor baladei cântecul Dobrogenilor. Focica bobului”, în care cu o rară desăvârșire se desfășură concepția aceasta. Fata Săndrileasă-i o prinsă de Turci și când ajunge la Dunăre să o treacă ea îi roagă:

Deslegați-mi mâinile
Ca să mi spal obrazele,
Să mi rumenesc buzele
Și să mi fac sprâncenele
Să vă întrec cadănele.

Liberă, se aruncă în valurile apei grăindu-le:

Decât slugă Turcilor
Și doica cadănelor —
O mâncare peștilor
Și-o prânzare racilor.

FOIȚA ZIARULUI ROMÂNUL

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

103

— Vai Doamne, uite sunt acum de o oră aici lângă d-ta, și încă n'am găsit momentul să-ți spun... era aproape să uit...”

Aici Gentila se simți aproape sufocată de vorbele cari, ca un sobor de vulturi tineri făcându-și jocul lor zburdalnic, se precipitau, toate deodată, la fel de grăbite de a scăpa la larg. Noi socotim că fu aici o faptă neomenească față de stăpâna casei întrerupând în zece rânduri pe interlocutoarea sa prin obiceiului fără nici un înțeles, precum sunt acestea:

„Spune, spune; însă te previn, poți să mi-l lauzi cât îți place și să-l ridici în slava cerului, pe frumosul d-tale, eu și-o spun și i-o spun și lui în față că nu-i decât un ticălos, da, da, dragă, un ticălos, un enain.

— Ei da, dar lasă-mă să-ți povestesc...

— Ele îl găsește că-i frumos, frumos? cum îl înțeleg ele adevărul? dar nu-i frumos de fol. Uite nu mai departe, la nasul lui; la prima vedere nu tocmai rău; dar un nas de femeie, și un nas tare

neplăcut; mai mulți înși m'au asigurat că cu nasul acesta el strănută uneori de țuiesc geamurile.

— Da, bun... dă-mi voie... dar Doamne, sufletele, lasă-mă să spun... foarte bine, foarte bine... dar ce-am auzit, ce auzii acum două ore, e o istorie întreagă, înțelegi d-ta? asta-i ceea ce se numește o istorie! Voiști acum să mă lași să vorbesc?

Iată ce zise Gentila, mai întâi cu accentul unei adevărate groaze, apoi cu o voce rugătoare terminând. Nu este potrivit să observăm că, în converbirea celor două doamne, se făcu un ciudat amalgam de cuvinte streine cu ruseasca, iar franceza intră aici fraze întregi. Ori care ar fi adâncul respect al autorului pentru salutarele avantagii pe cari le procură Rusiei limba franceză, ori care ar fi venerațiunea ei pentru laudabilul și patrioticul obicei al societății noastre înalte de a vorbi franțuzește, și numai franțuzește în orice oră din zi, care totuși autorizatiunea de a nu lăsa să pătrundă în poemul lui național rusec cuvintele streine atât de scumpe nobleței noastre. Poemul nostru o fi bun, o fi rău, se va vedea; dar ținem cu totdimadinsul să fie rusec.

— O istorie! ce istorie? Ei bine! să vedem istoria d-tale.

— Ah! scumpa mea Ana Grigorievna, nu-ți poți face o idee despre starea în care mă găseam acum două ore; închipuiește-ți că mă scol, mi-se pregătește ceaiul; sosește la mine, găcește... întră

la mine protopopeasa, protopopeasa, nevasta preotului, da, da, a părintelui Cyril... și ce crezi d-ta? frumosul nostru, călătorul nostru, omul ăsta atât de politicoș, atât de delicat, atât de discret ai? Ce-mi zici de el, să vedem?

— Ci spune iute, d-ta mă omori cu zile; ei ce? înțeleg, înțeleg, face curte protopopesei.

— Să conțeze pe protopopeasă n'ar fi încă nimic. Ascultă ce mi-a povestit: spre miezul nopții sosise la ea d-na Korobocika, știi d-ta, care trăiește pe moștile ei, la patru zeci și cinci, ori cincizeci versete de aici; doamna asta, care e o cunoștință a ei, intră agitată de tot, aproape buimăcită, palidă ca moartea, și-i istorisește că pe o noapte foarte întunecoasă, la o oră înaintată și când totul dormea la ea, cineva dă în poarta ei o lovitură înspăimântătoare urmată de alte lovituri încă și mai violente și un glas strigă: „Deschideți, deschideți repede ori dobor poarta la pământ!” Ce-mi zice de asta? Un drăguț domn, nu-i așa, acela care se poartă astfel?

— Da, bine; dar doamna asta Korobocika cum e? e tânără, drăguță? Ce?

— Foarte bătrână și foarte urâtă.

— Bravo, bravo! Așa dar, dumnealui se leagă de bătrâne. Ei bine, bun gust au frumoasele noastre de aici, iar el e drăguț, pasărea care le trage pe sfoară pe toate!

(Va urma.)

Tipul curat de haiduc ni-l păstrează baladele de țară. Acestea nu mai luptă contra asupritorilor surăini, ci contra împilărilor dinlăuntru țării. Adevărul istoric e notăgăduit. Prin jumătatea sec. al XVIII-lea se așează mocani ardeleni în diferite părți, priincioase pentru oi, din Țara Românească.

Haiducul Polăneș cunoaște starea lui moș Luță pentru că în tinerețe suferise ca cioban la el în lipsa de „mălaiu”, de „legumă” și „opincă”, deși prinsese chiag bătrînul. Cu o ceată de voinici „il bate, îl canonește, cu moartea mi'l potrivește”, până ce Luță scoate întăiu „o mică găleată, plină cu sfanți și leite, făcute după oițe”, apoi „un potirei plin cu gălbenei, făcuți după berbecel”, iar neslăbit din bătaie le dădu și „hârșionul plin cu zimțșori făcuți după boișori”. Căpitanul Gheorghiu își răsbună pe părcălabul Macavei pentru că tot pe el îl da legat când venea potera în sat. Tot astfel de haiduci sunt codreanu, faneu din colecția bănățenească a lui Enea Hoș, Ghiță Cătănău, dar mai superioară e balada Chirei, prin care se dovedește devotamentul neștrămutat al iubitei⁴⁾. Intruchiparea genială a acestui fel de baladă e „Miorița” lui Alecsandri.

Din viața „păcurărilor”, a istoviților plugari din Maramurăș, căci sunt mai fericiți de roadele culturii românești decât într'altă parte, unde deci balada a rămas în întregime — fiindu-le însăși viața lor numai element de baladă — puțin ne este cunoscut. „Poeziile populare” ale părintelui Tit Bud, doar, ne desvălesc sufletul aspru al Românului de acolo. Soldatul reîntors din greaua ostășie, unde s'a ales cu limba stricată, își găsește nevesus, care nu'l mai aștepta, cununându-se a doua oră. El tăcut și-așează „clop'u'n cuiu” în casa sa.

Trăiește în amintirea acelor plugari încă măreața figură a lui Pinteza Viteazul — erou al vremilor lui Francisc Rákoczy — încunjurat de 85 de fărtați, cu cari coboară până la Baia-Mare împraștind groază pe unde trece dar e prins. E acel viteaz din romanza lui Iosif, la al cărui glas de mînie șapte sate joacă hora după sunele cântărilor, întocmai cum odinioară cântărețul amfion cu lira sa făcu să salte pietrele și să întemeieze cetatea Tebei. Alt voinicel își cumpără cal dela Cămpulung, ține calea trecătorilor zicând:

Și oiu omorî Jizii
Și li-oiu lua talerii
Și-oiu bea cu mândruțele
Prin toate crîșmuțele.

O colecție prețioasă de „cînteco bătrînești” e cea a învățătorului Vasiliu din ținutul Sucevei, și aici vom întîlni cîntecul Badinului, al lui Gruia, Toma Alimoș, al „Bogatului și săracului”, care trăiește în toate ținuturile ca cîstîndu-se împreună, al „Solcâi” prelucrată și de Alecsandri, dar aici Solca cățeaua cu „cincizeci de cățălandri”, urmărește pe Fulga, prădătorul turmelor de oi, a cărui inimă i-o mănăncă după ce l-a prins ciobanul Costea. Însă ceace se remarcă prin originalitatea, caracterul propriu, specific al acestui ținut — sunt motivele nouă ale baladei „Nourel și Calapod Păharnicului”. Nourel, boier de casă, iubește pe doamna Leana. Vodă îi taie capul, iar Doamna își face seama singură cu hangerul. Fața lui Vodă iubește pe Păharnicul Calapod, care în serile frumoase cânta la fereastra jupăniței din cobuzul fermecat. Nevoind săși peardă și fiica spânzurînd pe Păharnic la care Vodă văzu inelul și căftamul de Domnie,

Indată mi-i cununa
Mândră nuntă rădica
Di tăți boierii giuca.

În baladele din colecția aceasta mai găsim exprimată și una față de ciocoi lacomi, răsbunarea cu moarte asupra lor, când cei cu palmele groase mor de foame, iar

La moară la Dorohoi
Meri-or ear cu patru boi
Încărcat cu păpușoi.
Dar în urma carului
Le ciocoiu dracului.

Uneori numai îi chinuște în bătaie nu prea moi:

⁴⁾ Floarea Darurilor, 1907, vol. II pg. 282.

Ciocoiul când ti bati
Dzaci un cias și giunătați;
Da țaranu când ti bati
Dzaci un an și giunătați.

Însemnătatea baladelor e cât se poate de evidentă. Ele păstrează sufletul neamului nostru zbuciumat în trecut, ele sunt oglindzile elare, în cari se reliefează dorinți zvăpăiate, luptele cu păgânii, durerile casnice, puternicele sentimente de iubire; ele după tipul eroilor și numirea localităților deosebite diferitele epoce ale trecutului românesc.

Balada cultă sau artistică a fost creată cu alt scop decât acela de a exprima o necesitate a vremii. Ea trebuia să trezească îndemnul contemporanilor de a se subtrage de sub aripile străinismului, care năvălia din apus și nu ne da răgaz să ne formăm o cultură națională. Tendința aceasta o au Bolintineanu, Baronzi, Alecsandri. Mai limpede se observă la Bolintineanu, care nu se adăncește mai tîmînîc în trecut, dar nici măcar nuși ia de model al baladelor sale baladele populare, cari erau un bun sfătător prin naturala, simțirea adevărată, mersul grăbit și agitat al acțiunii. El se mulțamește să „prinză nu mai anecdote”, și nume de mireasmă de vechime, ceace i-se par deajuns pentru a încerca să întemeze din puține elemente, cu un așa de sărac fond personal, balada românească⁵⁾. El nici adevărul istoric nu'l păstrează. Bunăoară Ștefan cel Mare pe patul de moarte, după Bolintineanu i-a pus la inimă fiului său, Bogdan Orbul, continuarea războaielor cu Turcii, Polonii, pe când istoria ne spune că Marele Ștefan a sfătuit pe fiul său să închine țara Turcului ca fiind mai de omenie decât Polonii.

Baronzi și Alecsandri s'au mulțamit mai mult a prelucra baladele populare.

Adevăratul reprezentant al baladei noastre culte e Coșbuc. Elemente de conținut tragic sunt foarte variate. Plecând dela „Cîntecul barbar” al neamurilor nenumerate din Asia, cari voiau să stingă de pe fața pămîntului cetatea luminei, Roma; Dela omorîtorul de Hugenoți „Carol al IX-lea”; dela Amalazunda, regina Ostrogoților, care și află moartea dimpreună cu sfetniciei dela cruntul războinic simplu făcut de ea ca rege; dela „El Zorab” furtunatul cel al stepii arabe — motivele baladei lui Coșbuc se iau din viața neamului nostru. Rînd pe rînd ne trec pe dinaintea figurile trecutului — balada fiind o formă literară ce aparține lui. Voevodul Gelu, rănit de-o săgeată vrășmașă, la cap pe marginea de apă avânduși murgul, bunul paznic, ascultă chiotele barbare ale arcașilor dușmani, cari într'atîta îl torturează încât:

Cetele căzăcești prind în țara Moldovei pe „frumoasa Bogdană”, care și făcu moarte, nevoind să fie pradă hatmanului, întocmai ca Irina, ce se aruncă în valurile Dunării, din balada poetului Iosif. În „Moartea lui Fulger” Coșbuc desvultă cele mai grele probleme, cea a veșniciei, a destinului, a morții, a vieții cu ajutorul simplieri filozofii a țaranului. Cruzimea lui Ștefăniță Vodă e înfățișată în toată măreția ei înfiorătoare, adevărată după mărturia istoriei. Chipul tatălui ce și-a pierdut pe cei trei cruce de voinici în războiu, al lui Costea ce și găsește la reîntorcere din ostășie pe mama moartă; al țaranului chinuit de neagra foame ce „vrea pămînt — chipuri luate din viața trăită cu întreaga realitate crudă a ei formează obiectul unor balade de valoare în literatura universală. Se apropie prin profunzimea lor de baladele nordului. Costea are perfectă asemănare cu Oluf, eroul baladei cu motiv scandinav a poetului D. Anghel. Pe Oluf îl ispitesc zănele, iar pe Costea cei doi camarazi de ostășie, cari cântă spre casă de răsună codrul. Amândoi rezistă ispitelor. Oluf e omorît de zăna zănelor, logodnica lui înnebunește; lui Costea îi moare mama, iar el înnebunește.

Sufletul omenesc cu privirile sale irezistibile, adânci, neînfrîinate, își are expresia sa fidelă în baladă. Deslănțuirea acestor porniri cere jertfe. De aici tragicul baladelor provocat de ură, de credință, de idealuri ce nu se pot ajunge, de nepotrivirea de caractere, de dragoste nebună, dureri neprevăzute, de patimi înviforate. Sentimente general omenesti în izbucnirea lor repentină — sunt motivele baladei. Pe lângă valoarea lor de a

⁵⁾ N. Iorga: Ist. lit. rom. s. XIX, II, pg. 189.

păstra adevărul istoric, viața reală, baladele românești au valoare universală prin identitatea motivelor fundamentale.

Ion Poenaru.

Cronica feminină

Prăvălie de lucruri de mână în Arad.

Cetese și eu cu plăcere și interes „cronica feminină.” E bine să mai auzim și păreri ale altora în chestiunile noastre, și precum văd că se purcede, să se arate direcția sănătoasă a ținutei femeilor noastre bune și primitoare de sfaturi înțelepte.

Tare mi-a plăcut însă propunerea „Ombrei” că se ne silim a înjgheba prăvălii pentru lucruri de mână în toate centrele românești, așa că materialul care ne trebuie pentru lucrul de mână în școalele noastre de fete, să nu fie cumpărat dela străini, care ne vînd cu procente: sută după sută, și apoi cum zice „Ombră” prin aceea, că am da noi țarancele de lucru, le-am face o mare binefacere materială și un câștig moral nespus de mare, am aduce neamului nostru, arătînd lumii motivele noastre frumoase, și a feri pe țarancele noastre de contactul cu străinii și de momentele lor.

Cred apoi, că bine ar fi, dacă lucrul acesta l'ar duce în deplinire: comitetul „Reuniunii femeilor române din Arad și jur”, și iată cum gîndesc eu: Acum că se va ținea tragerea lozurilor loteriei să se facă un apel către publicul românesc, să se îndure a dona obiectele câștigate pentru școala de fete și atunci iată, cu lucrurile donate ar putea Reuniunea pune temelie ideii bune, de a avea prăvălie românească cu tot felul de material trebuincios pentru lucru de mână al elevelor dela școala de fete din Arad.

Rog pe doamnele dela Reuniune să se înțeleagă asupra acestui lucru vrednic de luat în seamă, și să caute a afla modalitatea potrivită, acestui scop măreț.

O membră a „Reuniunii.”

Ultima oră

Atentat asupra banului Cuvaj.

Agram, 8 iunie.

Azi la amiazi, un student universitar a încercat un atentat asupra banului Cuvaj, comisarul regesc al Croației. Banul era în birje cu nevastă-sa și cu șeful de secție dela instrucție Hervaici, când, la cotitura unei străzi a fost întîmpinat pe neașteptate de-un mare grup de studenți, cari l-au primit cu injurături.

Din mijlocul tumultului își de-odată o flacăra de revolver, și șeful de secție Hervaici se prăbuși sîngerînd în birje. Glonțul era menit pentru banul Cuvaj, și-a greșit însă ținta.

Studentul a fost luat la goană de gardiști, dar spre pierzarea lor. Studentul a culcat la pămînt c'o detunătură pe-un polițist și a rănit pe mai mulți inși. După multă goană a fost prins în sfârșit. El se chiamă Luchici și e student la universitate.

Preludiile unor vremi de furtună în Croația și în Ungaria se anunță și mai mult prin acest atentat, care voia par'că să fie ecoul celui încercat la Budapesta asupra contelui Tisza.

Vestea atentatului a făcut o enormă senzație în țara întregă și a inspăimîntat și pe cei dela Budapesta.

Amănunte lipsesc.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Făina lactată NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență cafoarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vărsăturile, diareea, catarul intestinelor — Broșura „Ingrijirea Copiilor” se poate avea gratuit de la NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11.

Se vinde

crptul de opțiune la 100 buc. acții „Albina” cu prețul de 80 cor. bucata. Adresa la administrația ziarului „Românul”.

ANUNȚ.

In comuna Câmpeni cu stația căilor ferate se află

de inchiriat o prăvălie

cu trafic. Se recere și oareșcare capital. Condițiunile se pot primi dela

Szilágyi, hotelier
Topánfalva.

Caut

un candidat de avocat

incepător.

Dr. Nicolae Petra, avocat
Săliște (Szelistye).

Caut

un candidat de avocat

cu praxă pe lângă condiții favorabile. A se adresa: Dr. Emil Monția, avocat Șiria (Világos).

Ocaziune rară.

Un Cinematograf complet, dela cea mai fină firmă Paris model 1911, constatatoriu din: 1 mașină sistem Gaumont cu 6000 metri film 1 Pathe Freres, o Dyanamă de 120 lampe putere 115 Volți, 46 ampere, 600 metri conduct electric, 32 asigurați contra focului, 52 lampe mici, à 25 lumini, 2 lampe mari à 125 lumini una, și alte multe aparținătoare, aduce un venit curat cel puțin de 5—6 coroane lunar.

Cauza vinderei este pierderea brațului drept. Cei doritori de a-l cumpăra n'au lipsă de mecanici streini, ori și cine poate să-l conducă, deslușiri dă: Ioan Mohan mecanic, Cell gyár Zerneșt.

Aviz!

Am onorul a face cunoscut onor. public:

I.

că cancelaria din Lugoj mi-am predat-o dlui avocat Dr. Corneliu Jurca din Lugoj;

II.

Că mi-am deschis cancelarie advocațională nouă în Bocșa-montană (Boksánbánya).

Cu stimă:

Dr. Stefan Petroviciu,
avocat.

Gustați

Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

GHEORGHE SZÖCS

:: CROITOR CIVIL ȘI MILITAR ::

BRAȘOV,

Strada Mihael
Weiss nr. 10.

[Casa proprie].

Deposît de cele
mai nouă stoffe
indigene și din
— străinătate —

Serviciu prompt!
Prețuri solide!

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE

:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

Rezolvă în mod foarte eulant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici :- o cheltuială. :-

LUSTBADER ADOLF

bîrou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, ou :- :- prețuri moderate. :- :-

Ai nimerit,

dacă voiești să cumperi ieftin, apoi să cumperi oroloage de aur și argint și alte giuvaericele dela

noua prăvălie de giuvaericele

din Arad, str. Forray, (în casa Guttman, lângă prăvălia Guttman). Magazin de oroloage Omega elvețiene și alte oroloage de cea mai bună calitate. Asortiment foarte bogat în oroloage cu pendul, de părete și deșeptătoare (wecker). Execut reparări cu garanță de 3 ani. — Rugând binevoitorul sprijin sunt cu stimă:

Gartner József,
orologier și giuvaergiu.

SINGURA FIRMA
ROMÂNEASCĂ ÎN
ȚARĂ CARE

VOPSEȘTE,

CURĂȚEȘTE și

SPALĂ ALBITURI.

EUGEN JUNCAN,
ARAD, str. JOZSEF-FÖHERCEG 9

LUCRĂRI EXCELENTE, PREȚURI IEFTINE.

În atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBAN

ZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că în branșa arhitectonică execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.

Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comandă primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

Ces. și reg. privilegiatete

**Bandage pentru
surpături**
cu pelote de gumi pneumatice, sunt cele mai perfecte.

Corsete pentru doamne și domni, în toate cazurile de vătămături și morburii ale părților corporale inferioare.

Giorapi de gumi pentru sgârcitari de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru marș și sprijinit (cârji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. Aparate ortopedice pentru băeți și fetițe, precum și tot soiul de articli pentru sanatorii se confecționează după cele mai nouă sisteme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate, cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de folosință se trimit la cerere gratuit și franco de către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și specialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov. Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878.

Telefon 13—76.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întreprinse, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duble noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl.

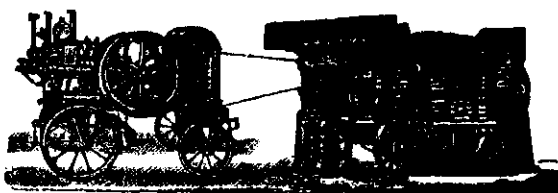
Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale

Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

Putere dinamică
ieftină, foarte potrivită pentru economie și industrie.

Cu locomobilele-Petrolin și motoarele lui Bernhardt

se lucră pe jumătate mai ieftin decât cu mașinile cu aburi; nu cerer mașinist, sunt libere de concesiune, absolut sigure, nu fac fum, nu produc funingine, nici miros.

Stabilimente de pompe de gaz dela 8—100 putere de cai. Actualmente cea mai ieftină putere dinamică. Cheltuelile de mână circa 0'8—2 fileri pe oră. Cereți prospecte dela fabrica de mașini și motoare, privilegiată, ces. reg.

G. BERNHARDTS Söhne, Wien XII, Schönbrunnerstrasse 173.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din loc și din jur, că din 1 Aprilie n. începând am luat în primire

Hotelul „Fekete Sas“ („Vulturul negru“)

din Maria-Radna (în Piață). Mă voi nizuți ca prin cele mai bune mâncări precum și vinuri curate de podgorie, bere galbenă și neagră să câștig deplina mulțumire a on. public. — Odăi curate și sănătoase pentru călători. — Local de întâlnire pentru excursioniști.

Rog binevoitorul sprijin al onoratului public:

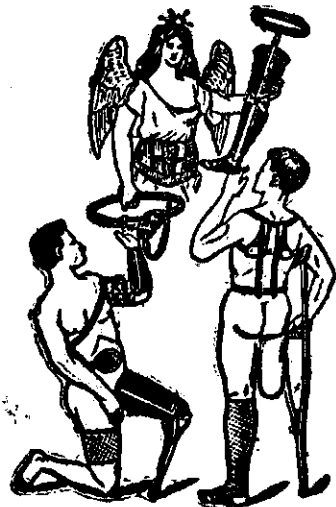
Szász Péter, ospătar și măcelar.

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje

pictoare artificiale, corsete, legătoare pentru pânze, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

Ce voiești
dela mine?

Pentru ce
mă prinzi de braț?

Vă rog să nu vă spăriați, deoarece volesc numai să vă atrag atențiunea asupra inseratelor publicate în numărul de azi al „ROMANULUI”, rugându-vă să citiți aceste inserate ale renumitelor firme, dacă voiți să cumpărați ieftin și bun.

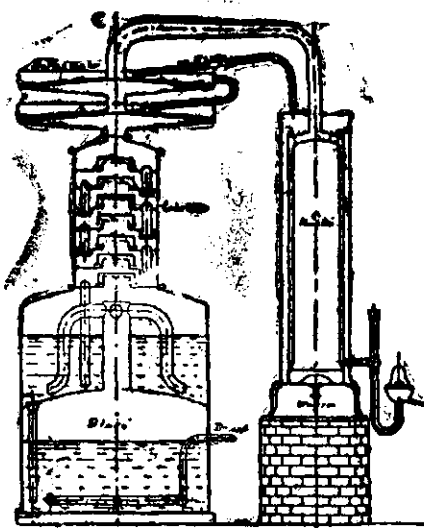
Nou atelier pentru gravură de firme!

Fostul conducător al atelierului de gravură a lui CZELER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad, piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor
artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri mașini și lucrări de aramă. Temesvár-Gyárvaros, Fő-u. 34

OROLOGE DE TURN

construcțiunea cea mai nouă și solidă pentru biserici și școli, precum și reparaturile acestor fel de orologe să efectueze conștient și ieftin.

Preliminare de spese gratuite. Pregătește Mașini pentru fabricarea de gheață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berei, apeducte de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

STILLER JÓZSEF fabrică de dulapuri de gheață b. evetate :

Fabrica și biroul: Budapesta, VII., Kazinczy-utca 6/b. Telefon 12-83.
(Mai înainte în Nagydíófa-u. 22).

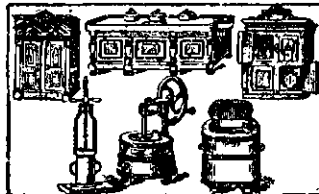
Recomandă dulapuri de gheață scutite prin lege, cea mai bună construcție pentru răcirea berei, apei, untului, cărnii pentru trebuințe gospodărești, mașini și rezervoare de înghețată, instalații pentru bolte ea cele mai noi condatoare. CATALOG ilustrat despre articolele anunțate mai sus și despre răcitoarele pentru carne și bucate, recitoare cu șir condensat pentru bere, la cerere se trimite gratuit și porto franco.

Unicul proprietar :

Stiller József,
BUDAPESTA, VII., Kazinczy-utca nr. 6/B.

Pentru a preveni eventuale greșeli, atrag atențiunea on. clienți, că fabrica mea de dulapuri de gheață, există de 36 de ani și să nu fie confundată cu alte fabrici de aceasta branșă, dar de dată mai nouă.

Cu stimă: STILLER JÓZSEF.

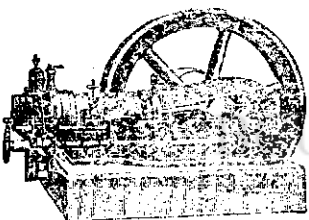

Salon de haine bărbătești
J. Schneider, Sibiu
 Hermannsplatz 8, etagiul I.
 Palatul Habermann. (Nagyszeben).

MOTOARE
ȘI LOGOMOBILE
 cu gaz, olei și benzin.

Liferare promtă
 Condiții convenabile de plată!
 Garanție pe timp îndelungat!

Fabrica de motoare din Drezda
 societate pe acții.

Cea mai mare și mai veche fabrică de motoare din Germania.

AGENTURA GENERALĂ PENTRU UNGARIA:
GELLÉRT IGNÁCZ és TÁRSA
 BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4
 (Alkotmány-utca sarok).

Telefon 982.

Balog Sándor,

cărnățarie și depozit de șuncă de Praga.

Budapest, VII., Rottebillier-utca 66.

Recomandă:

Șuncă de Praga,
 calitatea cea mai bună, fără s, care e cea mai preferabilă comercianților, — putându-se tăia excelent.

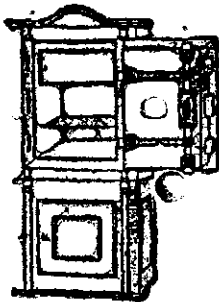
Recomandă diferite soiuri de cărnățării cu prețuri ieftine — Catalog trimite gratuit.

Fabrica budapestană de casse de bani

Gelléri și Schuller
 BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

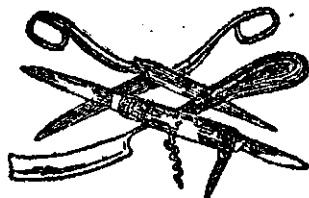
Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrásy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa

primă ca: **cuțite de buzunar, bri-ciuri de ras, foar-feci de oțel, instru-mente chirurgice, tacâmuri, unelte de gră-dină, bantage; legături la curarea mor-burilor se efectuează prin oameni experți. Ciorapi de gumă, specialist pentru mâni artlice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.**

Numărul telefonului 23.

Ujj Janos,

stabiliment industrial de ciment,
 în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyszerind.
 (Aradmegye).

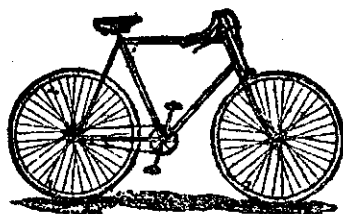
Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc etc

Acest stabiliment lucrează și proiecte cheltuieli și planuri pentru poduri de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION
și PREMIER

cu osie campaniară, roată automată (cu iringă liberă) se vând pe lângă garanția de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 c r precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Austro-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

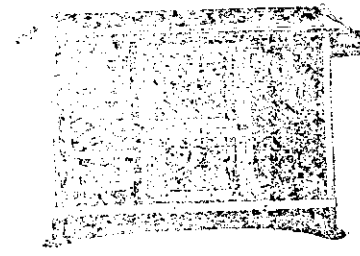
mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
 Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6. Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Prima fabrică în Ungaria
de nord alui Kozár Lajos

pentru țesutul și împletirea sirmii (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparheriuri), cuptorase în ONTĂR. Fabrică totfelul de garduri din sirmă (drot), din aramă galbă, din fier lustruit cu electoriu sau argint viu, țesături de rabbit, rosteio de ciuruit, coșeri pentru petrie și trostie împletită pentru plafond (structură). Despărțământ deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despărțământ din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparheriuri) dela executarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimis gratis. Vinzătorilor procento corăspunzătoare.

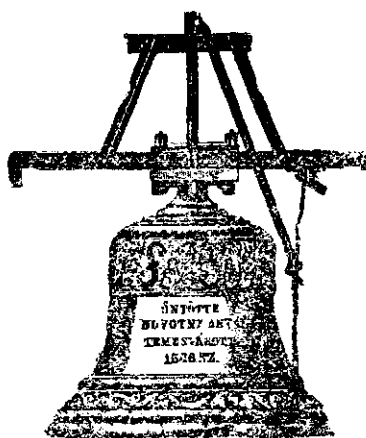
Premiat cu medalia cea mare la expoziția internațională din Budapesta în 1896.

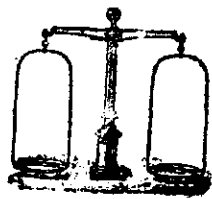

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori-ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GAURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violna — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curențe ilustrate trimis gratuit.

In lucrătorea electrotehnică și mecanică și Institutul concesionat de autorități de instalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chemice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciști, drogerii și aurari. Instalări de lumină și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe lângă prețurile cele mai ieftine.

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Teleki nr. 19.

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile
cele mai moderate.

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**, trusouri complete pentru femei, bărbați și copii, lucrate artistic și cu gust. — Brodării albe și colorate, lucrări cu aur, alb-turi, batiste, servete, millienuri, perini pentru divan, se află gata și se vând cu preț ieftin, — se află și nelucrate. Domnișoare se primesc spre Instruare.

Primul atelier de biliarde din Brașov

MERTH JÁNOS,
Brassó, Vasút-utca 8. sz.

Pregătește din material excelent și uscat totfelul de *billarde*, în stilul cel mai modern, primind pe lângă prețuri foarte moderate și reparaturi.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

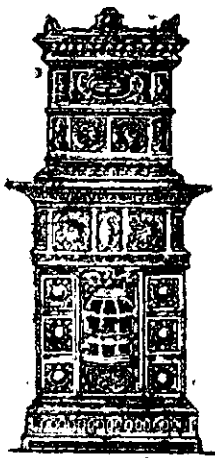

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată : pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopoțele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuintare clopoțele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

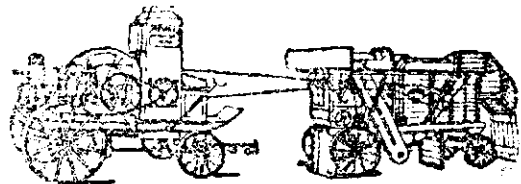
cuploare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Atențiune!

Aducem la cunoștința on. proprietarilor și economilor, că

Pe timpul trieratului

suntem în plăcuta pozițiune de a expedia imediat 2 garnituri cu aburi de trierat de 4 cai putere, 3 garnituri de 6 cai putere și 3 garnituri de 8 cai putere, precum și mai multe garnituri cu benzină de trierat și motoare cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă cele mai favorabile condițiuni de plătire.

Cu stimă:

FRĂȚII BURZA mare magazin de mașinării economice și ferărie, reprezentanții cerc. a fabricii de mașinării „Nicholsohn”
ARAD, piața Boros Béni nr. 1.

Să ne credeți că este în interesul D-tră dacă comandați coasa „Koronagyémánt”

Cu coasa „Koronagyémánt”

bătută odată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din oțel-diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trăsnicia flectării bucați garantăm.

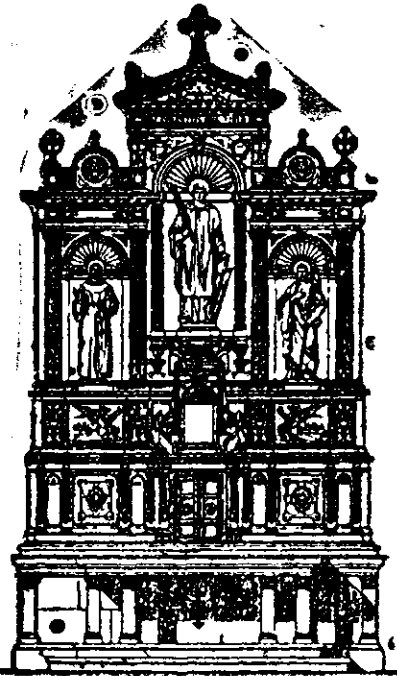
75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10

Prețul : 1 buc. 1'80 1'90 2.— 2'20 2'40 2'50 2'60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin trimiterea banilor înainte sau pe lângă rambursă la

Lengyel Testvérek magazin de coase „Koronagyémánt”

Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu utca 61 szám (casu proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: Iconostase și altare, statui de piatră și lemn, amvoane și scene de spovedanie, Sicriul Domnului, Grota Mariei de Lourđ, cristelnițe, icoane de stațiune, sculptură în relief sau pictură, strâni, pictură de biserică și altare.

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Prețurent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

MINISTERUL FINANTELOR
Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriilor Publice.
Datoria Publică.

Nr. 20286

7 Mai 1912

PUBLICAȚIUNE

A 46-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4%, amortibilă din a. 1889, împrumutul de Lei 50,000,000 se va efectua în ziua de 2/15 Iunie 1912, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru o valoare nominală de Lei 517,500 în proporția următoare:

51 titluri de câte Lei 5.000	Lei 255.000
211 „ „ „ „ 1.000	„ 211.000
103 „ „ „ „ 500	„ 51.500

365 titluri p. o valoare nominală de Lei 571.500

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice

D. Petrovici.

POPPER Testvérek

MAGAZIN DE MODĂ — Arad str. Farray

Surprinde publicul cu cadouri extraordinare de Rusali!

Toți artiștii aei înșirați de-o execuție admirabilă le socotește în 20 coroane.

Delin lănos, modern, în formă nouă pentru un întreg rând de haine.

1 talie de pânză ori batist brodată cu mătasă,

1 velină de flanel pentru vară, tigru ori turcească.

1 serviciu de cafea pentru 6 persoane.

1 păreche mănuși lungi de ață.

6 buc. bășmulețe fine de mătasă, batist, ori pânză.

1 umbrelă ori ploier negru fin.

1 val de pânză fină pentru 6 cămeși femești.

Mare magazin de covoare și perdele.

De ce? — Mediere punctuală în provincie
de xenofobie, ca de pildă, ramburs.

votat pe fațadă

Domnului

puțin

atât

In atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că reîntorcându-mă acasă după 8 ani de experiență câștigată în America, am deschis aici în loc, pe strada József főherceg nr. 1 (lângă „Victoria“)

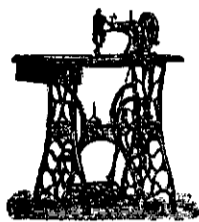
un biou de arhitectură.

Primesc totfelul de construcțiuni în bransa arhitecturii, precum și transformări conform cerințelor moderne. La dorință servesc cu planuri și prospecte. La dorință merg și în provincie. — Cu deosebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

CUCHT HUGO

mechanic

BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

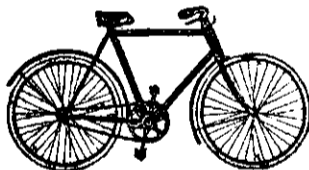
DEPOZIT de renumite mașini PFAFF pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat.

MAȘINI de cusut PHÖNIX și NEUMANN, biciclete STRYA și WAFFEN toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat.

IN ATENȚIUNE: nu țin agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvár.

— In colțul străzilor Unis și Rózsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită
:: bine ::

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului „Românul.”

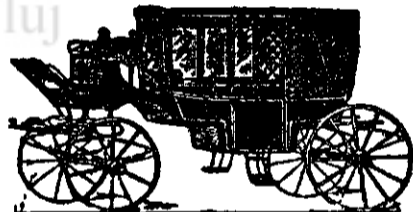
Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVAROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

fabricant de trăsuri și autocaroserie

: furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-
melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

Fabrică pentru matrațe, mobile de fer și aramă.

Recomandăm onor. public **mobilele noastre de fer și aramă**, fabricate proprii, executate excelent.

Madrațe cu ramă de fier sau de lemn, în orice, măsură, executare solidă.

Efectuim orice reparări, precum și vâpsirea mobilor de fier

Fabrica:

Atelier:

Arad, str. Aullch Lajos nr. 14. | In str. József-főherceg nr. 7.

Liferează aranjamente pentru spitale și internate precum și mese și scaune pentru grădini.

Prețurent trimitem la cerere gratis și franco. Rugând binevoitoarele comande, semnăm

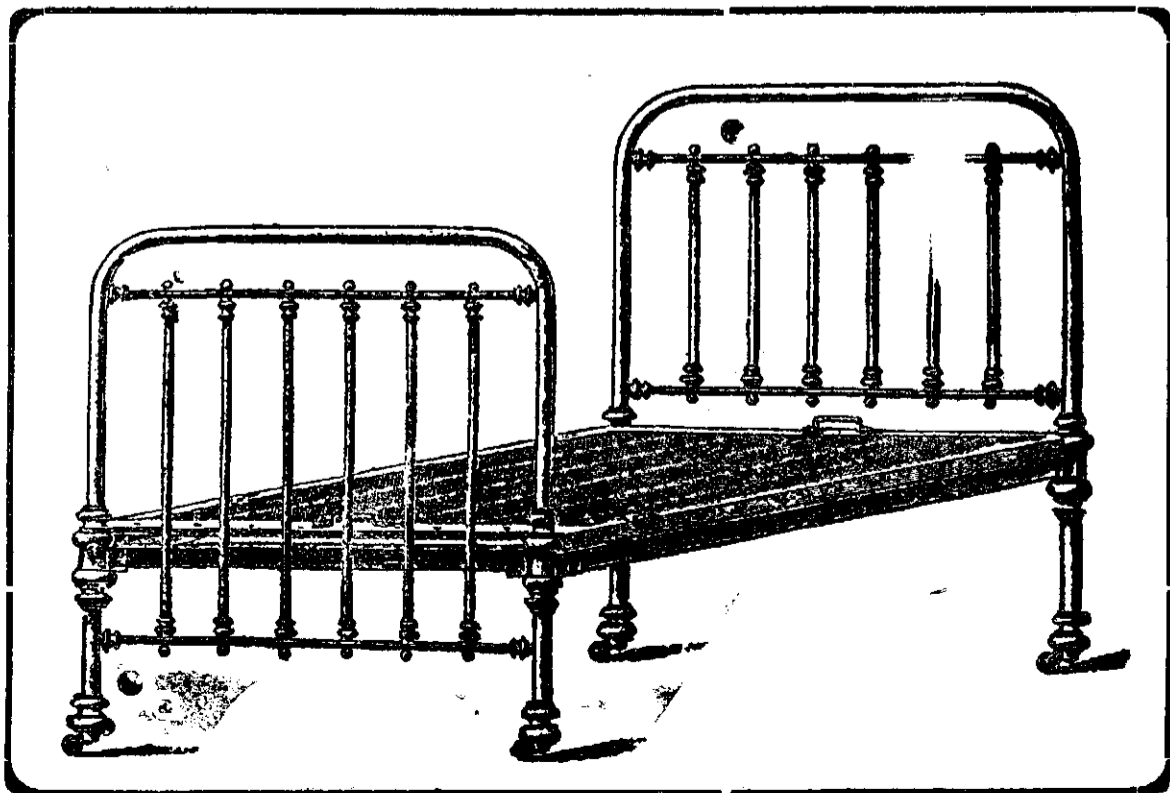
Cu stimă:

FRAȚII FLEISCHER

Tot aci se primesc învățacei din casă bună, cu plată, pentru atelierul de lăcătușerie și lustruire.

FONDAT în anul 1893. — TELEFON la fabrică nr. 423.

TELEFON la atelier nr. 183.

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

Farmacie

bine aranjată în comună românească, cu stațiune balneară, cu circa 3500 locuitori, e de vândut. Informațiuni către proprietarul IOSEF WAGNER, Sângeorgiul-român (Oláh Szt. György)

De vândut.

În comuna Uj-Ozora (com. Torontál) se află de vânzare din mână liberă o casă cu prăvălie, cu drept de tot felul de beuturi și trafic. A se adresa lui IULIUS JURCA, comera. Ujozora.

Un harmoniu.

se află de vânzare foarte bun, tonuri curate și puternice, bile de os veritabil, dulapul din lemn de stejar sănătos, foarte potrivit pentru concerte, instruirea corurilor și pentru acompaniament. Doritorii să se adreseze către administrația ziarului „Românul”. 1—10

Econoamă.

Caută un preot dela sate văduv fără copii. Oferte să primesc numai dela preotose, soții de învățător, de notar, văduve și fără de copii, sau dela învățătoare; ovodiște necăsătorite. Să cere ca să știe și să-i placă a conduce economia de casă. Altă economie nici nu port. Adresa la administrația „Românul”.

Legătorie de cărți.

Iustin Ardelean. Arad vis-a-vis de poștă. Primește totfelul de lucrări aparținătoare de faceastă branșă, pe lângă prețuri moderate.

Caut.

o familie cinstită românească, care are un băiat la școli și ar dori ca să învețe mai ușor limba ungurească dacă s'ar învoi ca în schimb să mi susțină copilul meu în vîrstă de 12 ani, iar eu pe al lor pe timpul cât ține cursul pe anul 1912/1913. Doritorii să se adreseze la administrația ziarului. 3—8

Un tânăr român

absolvent al școlii de agricultură, caută loc la vre-un domeniu. Se pricepe la toate ramurile agricole precum și la fabricarea unturilor, cașurilor și brânzeturi. Doritorii să se adreseze la: Ștefan Calamitel. Dombóvár „Vajtermelő közp.” (Tolna m.)

Caut post de mașinist.

Un tânăr român, mașinist diplomat, caută loc de mașinist la vre-o moșie românească. P. T. Domnii cari au lipsă de un atare sunt rugați să comunice condițiunile de plată, cât timp ar avea de treerat precum și ce fel de mașină au, se poartă singură și dela ce firmă e fabricația, câte H. P. are? Toate aceste să se comunice la administrația „Românului” unde se află adresa mea.

Pentru orice soi de întreprindere

(comert, industrie, moșie) „Românul” recomandă o persoană pricepută, muncitoare, de absolută încredere. Vorbește româna, maghiara și germana, etatea 35 ani, 2 gimnaziale, 5 ani practică la bancă. Adr. la ziar sub „Corect”.

De inchiriat

8 odăi cuină, odaie de scaldă și toate cele de lipsă în zidirea „Românului”.

Păziți-vă de imitațiuni!

Deoarece în prezent imitațiile mașinilor noastre de cusut, dar mai cu seamă mașinile noastre de sistem mai vechiu sunt recomandate ca „SINGER”, ba chiar ca „adevărate mașini SINGER”, atragem atențiunea publicului, că orice fabricații recomandate în felul acesta nu sunt mașini de cusut veritabile Singer și acele nu sunt ale noastre.

Renumitele mașini de cusut originale Singer, Wehler și Wilson se pot căpăta numai în magazinul nostru ori prin agenți noștri; cine voiește deci să cumpere mașini de cusut, totdeauna să întrebe hotărît, că mașina de cusut este ea oare dela firma noastră și să nu vă mulțumiți cu răspunsuri nehotărîte.

SINGER Co. societate pe acții pentru mașini de cusut

ARAD, strada József főherceg nr. 9. Casa cont. : Porcia : (vis-a-vis de biserică). Filiale în toate părțile țării.

Prăvălie nouă!

PREVARITURA és MANDI

PRĂVĂLIE DE ARTICLI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI ȘI FEMEI, PRĂVĂLIE DE ALBITURI

BISERICA-ALBĂ (FEHÉRTEMLÖM) str. Vásár nr. 68.

Aducem la cunoștința on. public din BISERICA-ALBĂ și jur, că în magazinul nostru de articli de modă pentru bărbați, femei și de albituri se capătă următoarele mărfuri excelente și moderne cu prețuri fixe foarte ieftine:

ARTICLI PENTRU BĂRBAȚI: cămeși albe și în culori, pantaloni albi, gulere, manșete, cravate, năfrămuțe, mănuși de ață și de piele, cioropi, bastoane, ploiere, tabachere, pungi, etc.

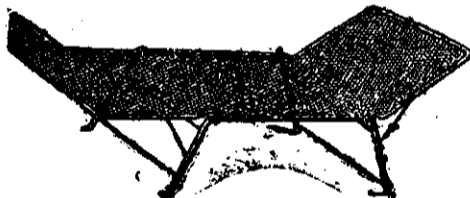
ARTICLI PENTRU FEMEI: cămeși, halaturi, gulere brodate, năfrămuțe, cioropi, rocuri brodate, mănuși de ață și de piele, ploiere, parasole, corsete veritabile franceze, voaluri pentru mirese și pentru față, rotile, jupoane, șorturi.

ARTICLI MĂRUNȚI: dantele, totfelul de mătăsuri pentru decoruri, precum și totfelul de articli mărunți.

PROHÁSZKA JÁNOS

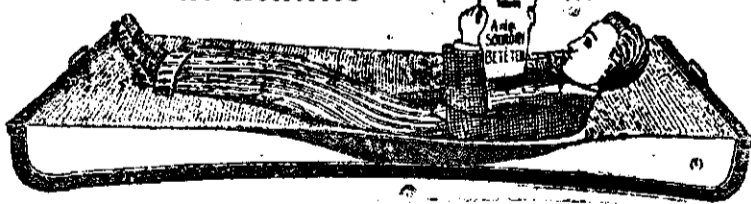
FABRICANT DE MOBILE DE FER ȘI DE ARAMĂ

Budapesta, VI., str. Gróf Zichy Jenő nr. 46.

Durmitul sănătos lungeste viața!

Mai înainte

De prezent

- Aparat ușor și veritabil de aramă, liber de insecte și de praf cor. 18—
- Matrațe de sistem vechiu, cu corzi așezate se reparază ieftin.
- Matrațe cu corzi din fier Cor. 17—
- Paturi de fier cu decorație de aramă, cu matrațe din fier 32—
- Paturi de aramă cu matrațe din fier bun 72—
- Paturi de fier cari se pot închide, cu 3 matrațe 17—
- Matrațe de fier cu cadre de fier, executate bine 11.50
- Matrațe de fier în cadre de lemn 7—

Vânzare de mobile de fier și aramă cu prețuri foarte ieftine.